Franjinim stopama

Široki Brijeg, listopad 2023. | Broj 3 (48) | Cijena 3 KM
List Franjevačkog svjetovnog reda i štovatelja svetog Franje

iz sadržaja

Što nam komunicira Pismo cijelom redu?....4
Opomena V. : Neka se nitko ne oholi....6
Molitva pred raspetim....8
Jedan je Franjo....10
Čovjek će se pronaći kada se zaboravi....12
Tko sebi umire, taj se rađa za vječni život!....14
Sveti Franjo u dijalogu s Bogom....16
Odgoj za svetost u obitelji....20
Poteškoće s poklikom „Tajna vjere“....22
Život jednog hercegovačkog franjevca....24
Rodoč i Jasenica - dva spaljena sela....28
500 brojeva Naših ognjišta....31
Na putu sa sv. Franjom....34
Krunica joj bila najjače oružje....36
Kraljevati ili robovati?....40
Zašto dajemo doprinose?....42
Loviti ljude za kraljevstvo Božje....44
Pjesma o svetom Franji....45
Duhovna obnova OFS-a Hercegovine....46
Hodočašće u Ludbreg....50
Kronika događanja u bratstvima OFS Hercegovine....56
Polaganje doživotnih zavjeta u Mostaru....58
Druga knjiga fra Željka Barbarića....60

Franjinim Stopama
List franjevačkog svjetovnog reda i štovatelja sv. Franje
Broj 3 (48), godište XIII.

UTEMELJITELJ I NAKLADNIK:
Vijeće mjesnog bratstva Franjevačkog svjetovnog reda Široki Brijeg
UREDNIČKO VIJEĆE:
Mirela Barbarić, Josipa Begić, fra Dane Karačić, Marija Krešić, Božica Lončar, Mirela Lovrić, Ana Naletilić, Matea Soldo i Marija Zelenika
SURADNICI:
fra Ante Marić, fra Mladen Rozić, fra Andrija Majić, fra Josip Vlašić, fra Mario Knezović, Magdalena Vukoja, Ivana Mikulić, Marko Sesar, Lucija Naletilić, Damir Šiljeg, Ivana Ćavar, Ružica Vranjković, Karlo Vukoja, Dragana Lovrić, Marija Brbor
TEOLOŠKA REDAKTURA:
fra Dane Karačić
LEKTURA: Mirela Lovrić i Ana Naletilić
GRAFIČKI UREDNIK: Mateo Rezić
NASLOVNICA: Mateo Rezić

ADRESA UREDNIŠTVA:
A. Stepinca 14, Široki Brijeg
e-mail: stopamafranjinim@gmail.com

ISSN 2232-8580
U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i odredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi "mučenik", "mučeništvo", "čudesa", i slično imaju u ovom listu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.
List Franjinim stopama je upisan u registar javnih glasila u Ministartsvu prosvjete, znanosti, kulture i športa Županije Zapadnohercegovačke, pod rednim brojem 20., stranica 0020, dana 6. travnja 2011.
Svoje dobrovoljne priloge za potporu lista Franjinim stopama možete slati na račun: Franjevački samostan Uznesenja BDM Podračun Franjevačkog svjetovnog reda Unicredit Bank d.d. Mostar br. 3382202257080158

uvodnik

Oduševljava, svaki put iznova!

Poštovani čitatelji lista Franjinim stopama, pred vama je 48. po redu broj našeg glasila. Iako smo novina koja izlazi samo četiri puta godišnje, vjerujemo da pravi zaljubljenici u sv. Franju s radošću očekuju svaki novi broj, iz godine u godinu.

Vjerujemo da je ovaj broj posebno bitan jer izlazi upravo o blagdanu našega zaštitnika i serafskog oca sv. Franje, te je i tema broja vezana uz događaje iz Franjina života ili uz njegove molitve, opomene, uz ono što je napisao ili rekao svojoj braći i ostalima koji su ga slijedili. Lik i djelo sv. Franje oduševljava, svaki put iznova.

I onda kada mislimo da većinu toga o Siromašku iz Asiza znamo, iznenadimo se koliko nadahnuća donosi djelovanje i govori ovog jednostavnog čovjeka. Osim niza razmišljanja o djelovanju i nauku svetoga Franje, u ovom broju možete pročitati i mnoge vijesti iz franjevačke obitelji, kao i događaje iz života Crkve. Jako je bitno i veliko djelo kada odrasli donose katoličke novine u dom, kada čitaju i uče djecu tome.

U ovom broj treba posebno istaći jedan članak, kada govorimo o širenju Isusova nauka među Hrvatskim katoličkim pukom, a taj je o obljetnici koju su proslavile novine Naša ognjišta pa možete uvidjeti težinu razvojnog puta toga glasila i naučiti jedan dio povijesti našeg kraja. Do sljedećeg broja našeg lista koji izlazi u vremenu došašća, želimo vam da se što više približite sv. Franji i uzljubite njega i nauk kojim on spoznaje život.

Mir vam i dobro!

Uredništvo lista

Ulomak iz Pisma cijelom Redu

U ime višnjega Trojstva i svetoga Jedinstva Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen. Svoj poštovanoj i veoma dragoj braći, bratu Iliji, generalnom ministru Reda manje braće, svome gospodinu, i ostalim generalnim ministrima koji će biti nakon njega i svim ministrima, kustodima i svećenicima ovoga bratstva poniznima u Kristu, i svoj braći jednostavnoj i poslušnoj, prvima i posljednjima, brat Franjo, čovjek nevrijedan i slab, vaš mali sluga, pozdrav u onome koji nas otkupi i opra u svojoj predragocjenoj krvi (usp. Otk 1,5).

Kad čujete njegovo ime, klanjajte mu se sa strahom i poštovanjem pavši na zemlju (usp. Neh 8,4; Post 19,1). Ime mu je Gospodin Isus Krist, Sin Svevišnjega (usp. Lk 1,32), koji je blagoslovljen u vjekove (usp. Rim 1,25). Amen. Slušajte, sinovi Gospodinovi i braćo moja, i riječi mi poslušajte (Dj 2,14).

Priklonite uho (Iz 55,3) srca svoga i pokorite se riječi Sina Božjega. Svim srcem svojim čuvajte zapovijedi njegove i savršena duha ispunite savjete njegove. Hvalite ga jer je dobar (Ps 135,1) i veličajte ga djelima svojim (Tob 13,6 Vg); jer stoga vas (usp. Tob 13,4) posla po svem svijetu da riječju i djelom posvjedočite njegovu vijest i svima obznanite kako nema svemogućega osim njega (Tob 13, 4 Vg). Ustrajte u stegi (Heb 12,6) i svetoj poslušnosti i u dobroj i čvrstoj odluci ispunite što mu obećaste. Gospodin Bog vama se kao sinovima nudi (Heb 12,7)

....

Čujte, braćo moja: ako se blažena Djevica časti onako kako je dostojno, jer ga je nosila u svojoj presvetoj utrobi; ako se blaženi Krstitelj prestrašio i nije se usudio dotaknuti sveto tjeme Božje; ako se štuje grob u kojemu je neko vrijeme počivao, kako mora biti svet, pravedan i dostojan onaj koji rukama dodiruje, srcem i ustima prima i drugima daje da jedu ne onoga koji će umrijeti, nego onoga koji će vječno u slavi živjeti, koga anđeli žude gledati (1 Pt 1,12)!

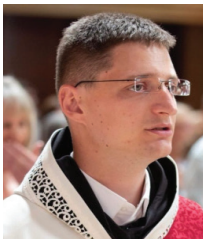
....

Sve čovječanstvo neka se boji, sav svijet neka strepi, a nebo neka kliče, kad je na oltaru u svećenikovim rukama Krist, Sin Boga živoga (Iv 11,27)! O divne li uzvišenosti i čudesna dostojanstva! O uzvišene poniznosti!

O ponizna veličanstva, da se Gospodin svemira, Bog i Sin Božji, tako ponizuje te se radi našega spasenja skriva pod prilikom malo kruha. Gledajte, braćo, poniznost Božju i pred njim srca svoja izlijevajte (Ps 61,9); i vi se ponizite da vas on uzvisi (usp. 1 Pt 5,6; Jak 4,10). Ništa dakle svoga ne zadržite za se, da vas cijele primi onaj tko se vama sav predaje.

Što nam komunicira Pismo cijelom Redu

fra Andrija Majić, OFM

Na početku sveopće ljudske povijesti stoji komunikacija. Naime, Bog je htio svoju ljubav komunicirati, priopćiti i zato stvara. Ne ostavlja stvorenje, u prvom redu čovjeka, izoliranim nego neprestano želi stupiti s njim u intiman odnos, želi mu izreći svoju brigu za nj. Stoga je čovjek po svojoj naravi biće komunikacije. Kao onaj koji je stvoren na sliku Božju i on neprestano želi stupiti u odnos, u komunikaciji bilo s Bogom bilo sa stvorenim svijetom.

Sveti Franjo duboko je svjestan te činjenice te je itekako aktivan kao biće komunikacije. Proveo je tolike sate u molitvi i kontemplaciji kako bi uspostavio stvaran i čvrst odnos sa Stvoriteljem, izrekao nebrojne propovijedi, pouke i pomogao nebrojnim siromasima kako bi svoju ljubav komunicirao bratu čovjeku svoga vremena i uz sve to naš Svetac ponešto je i zapisao.

Na taj način njegova komunikacija nadvladala je prepreke mjesta i vremena te preko osamsto godina ona nastavlja zadivljivati, poticati, usmjeravati… Među Franjinim spisima nalazi se Pismo zanimljivoga naslova:

ismo cijelom Redu. Iako ne znamo točan podatak kada ga je napisao, izgleda da ga je Franjo sastavio pred kraj svoga života, vjerojatno tri godine prije smrti. Ovo je vrijeme kada bolest na njegovu tijelu sve više napreduje, kada se suočio s poprilično snažnim otporom braće protiv strogosti Pravila i života. Stoga je ovo pismo dragocjen biser među Svečevim spisima jer odražava njegovu duhovnu zrelost koja već stoljećima donosi mnogo roda.

Franjino ime stoji između braće i Otkupitelja

Istraživači i zanesenjaci likom Siromaška iz Asiza odavna su primijetili jednu posebnost njegovih pisama: Tako i u ovom pismu upućenom cijelom Redu on ne stavlja na prvo mjesto svoje ime, kako je to bilo uobičajeno u pismima, nego nakon zaziva Presvetoga Trojstva navodi one kojima je pismo upućeno, tj.: „Svoj poštovanoj i veoma dragoj braći, bratu Iliji, generalnom ministru Reda manje braće, svome gospodinu, i ostalim generalnim ministrima koji će biti nakon njega i svim ministrima, kustodima i svećenicima ovoga bratstva u Kristu, i svoj braći jednostavnoj i poslušnoj, prvima i posljednjima“ čime nam oslikava raspored stvari u svojoj dubokoj nutrini.

Na prvom mjestu nalazi mu se Presveto Trojstvo – onaj jedini Bog koji ga je naučio da mu puno više može dati Gospodar nego sluga.

Potom u njegovom srcu dolaze njegova braća – oni koje mu je Gospodin dao, i tek na kraju on sam: „brat Franjo, čovjek nevrijedan i slab, vaš mali sluga". Nakon ovih riječi on nastavlja pozdravljajući ih „u onome koji nas otkupi i opra u svojoj predragocjenoj krvi" čime Franjino ime stoji u sredini, između braće i Otkupitelja, te je ono veza između braće i Gospodina. Tu činjenicu zapravo već stoljećima nepobitno potvrđuju toliki muškarci i žene koje se oduševljavaju primjerom sv. Franje, koji ih vodi prema Gospodinu.

Franjin život je most koji nam pomaže kako uspostaviti intimnu vezu, stvarnu komunikaciju između nas ljudi i živoga Boga. Stoga je i ovo pismo izvrsna pomoć cijelome Redu pa i svima koji ga čitaju kako i na koji način doći do cilja kojem teži svako ljudsko srce, a to je sam Trojedini Bog.

O uzvišenim otajstvima Presvete Euharistije i Gospodnje riječi

U ostvarivanju te životno važne komunikacije između Boga i čovjeka kao središte i vrhunac stoji Presveta Euharistija. Stoga u pismu prvi i najduži dio govori upravo o dostojnom slavljenju i poštovanju prema Tijelu i Krvi Gospodinovoj te Franjo tako odlučno i punoga srca kliče: „Sve čovječanstvo neka se boji, sav svijet neka strepi, a nebo neka kliče, kad je na oltaru u svećenikovim rukama Krist, Sin Boga živoga! O, divne li uzvišenosti i čudesna dostojanstva! O, uzvišene poniznosti! O, ponizna veličanstva, da se Gospodin svemira, Bog i Sin Božji, tako ponizuje te se radi našega spasenja skriva pod prilikom malo kruha". Na drugom mjestu ističe dostojanstvo i važnost Gospodinovih riječi jer je on sam prisutan ne samo u otajstvu kruha i vina nego i u svojim riječima koje nam je zborio.

Treći dio ovoga pisma itekako je zanimljiv. Ono donosi svojevrsnu Franjinu ispovijed. On sam uviđa svoju ljudsku slabost i da se ogriješio o Pravilo.

Time nakon govora o uzvišenim otajstvima Presvete Euharistije i Gospodnje riječi on posve ozbiljno uviđa da je naša krhka narav podložna grijehu bez obzira na izvanrednu Božju blizinu nama ljudima po svome Tijelu i po svojoj riječi.

Međutim, njegova slabost nije mu opravdanje za nečinjenje i mijenjanje nego i dalje nastoji čvrsto opsluživati Pravilo koje je obećao Gospodinu. Možemo reći da time otvara novo poglavlje pisma gdje govori o praktičnim stvarima življenja onoga što je obećano gdje na osobit način ističe važnost svete poslušnosti jer kako sam veli: „Gospodin naš Isus Krist dade svoj život da ne iznevjeri poslušnost presvetome Ocu." Poslušnost je za Franju itekako važna jer ona nam pomaže prigrliti život u poniznosti, strpljivosti i pravome siromaštvu.

I na kraju, kao što je počeo pismo zazivom Presvetoga Trojstva, završava ga molitvom tom istom Trojedinom Bogu kako bi nam pokazao da kao Red, bez obzira u kojem se vremenu i prostoru nalazili, možemo živjeti ono što smo zavjetima obećali jedino uz Božju pomoć. Da možemo komunicirati Boga svijetu jedino ako smo mi sami s Njim u neprestanoj komunikaciji.

OPOMENA V.
Neka se nitko ne oholi, nego neka se hvali križem Gospodinovim

fra Ante Marić, OFM

Pogledaj, čovječe, na koliko te je dostojanstvo postavio Gospodin Bog, jer te je stvorio i oblikovao na sliku svoga ljubljenoga Sina po tijelu i slična njemu (usp. Post 1,26) po duhu. A sva stvorenja koja su pod nebom sama od sebe služe svome Stvoritelju, upoznaju ga i pokoravaju mu se bolje nego ti. Pa ni đavli ga nisu raspeli, nego ti si ga s njima raspeo i još uvijek razapinješ uživajući u manama i grijesima. Čime se dakle možeš hvaliti? Da si naime tako oštrouman i mudar te znaš sve spoznanje (usp. 1 Kor 13,2) i znaš tumačiti sve razne jezika (usp. 1 Kor 12,28) i oštroumno istraživati nebeske stvari, svime se time ne možeš hvaliti.

Ta jedan đavao znadijaše o nebeskim, a sada zna o zemaljskim stvarima više nego svi ljudi, pa da i postoji netko tko je od Gospodina primio posebno spoznanje najviše mudrosti. Isto tako i da si ljepši i bogatiji od svih i da čak činiš čudesa istjerujući đavle, sve je to protiv tebe i ništa tebi ne pripada i time se ništa ne možeš hvaliti.

Ali ovim se možemo hvaliti: slabostima svojim i svakodnevnim nošenjem svetoga križa (usp. 2 Kor 12,5) Gospodina našega Isusa Krista. Impresionira Franjino poznavanje Svetoga pisma. Petu svoju Opomenu započinje već s prvih stranica Biblije, Knjige Postanka: „Zatim Bog reče 'Izradimo čovjeka na svoju sliku, sebi slična, da bude gospodar ribama morskim, pticama nebeskim i svoj stoci – svoj zemlji – i svim gmizavcima što gmižu po zemlji.'" (Post 1, 26) Franjo u svojoj dubokoj molitvi i poniranju u tajnu stvaranja ostaje zadivljen dostojanstvom koje je Bog Stvoritelj podario čovjeku, koje je Bog podario njemu. On po svaku cijenu želi sačuvati to prvotno dostojanstvo čovjeka.

Čovjeka – slike i prilike svoga Stvoritelja, svoga Boga. I kao da zaključuje – sva stvorenja, ona niža od čovjeka i nerazumna „služe svom Stvoritelju“, pokoravaju mu se i podlažu više nego čovjek, Njegova slika i prilika.

Zar tu ne klija divna zamisao Franjine Pjesme brata Sunca, pjesme svemu stvorenom. Svemu što je Bog iz ništa stvorio. Sve ih Franjo naziva svojom braćom i svojim sestrama. Od svih on njih uči i sve ih želi zaštiti. I malog crva, i zeca, i ribu, i janjce, i ovcu, i vuka. Sve. I od svih njih uči. U svima je njima dah njihovog Stvoritelja, i to Franjo ćuti i poštuje.

Divi im se jer su bolji od čovjeka. Čovjek je krenuo stranputicom. Strašnu istinu iznosi sv. Franjo u ovoj Opomeni. Čovjek je ustao na svog Stvoritelja, na svoga Boga. „Pa ni đavli ga nisu raspeli, nego ti si ga s njima raspeo i još ga uvijek razapinješ.“ Kao da nam otvara oči i veli da sotoni ne može pasti na pamet ono što je zlu i grešnom čovjeku na pameti.

I čita i divno tumači sv. Pavla u njegovom obraćanju Korinćanima. U predivnim i neponovljivim mislima i riječima: „Kada bih imao dar proricanja i znao sve tajne i sve znanje; kada bih imao puninu vjere, tako te bih i brda premještao, a ljubavi ne bih imao, bio bih ništa.“(1 Kor 13, 2) Citira potom opet Pavla: „I te je pojedince Bog postavio u Crkvi: na prvome mjestu za apostole, na drugome mjestu za proroke, na trećemu mjestu za učitelje. Zatim dolazi dar čudesa, pa dar ozdravljenja, pa pružanja pomoći, dar upravljanja, dar različitih jezika.“(1 Kor, 12, 28) I sve mi to nije razlog da se uznosim i sobom dičim.
Nešto drugo u mom životu mora biti temom moga divljenja.

Sve to još bolje zna i može činiti i đavao. I božanske i zemaljske stvari zna bolje nego svi ljudi zajedno. I kad bi ti sam, razmišlja dalje sv. Franjo u petoj Opomeni, sve to imao i od Boga dobio, i samu moć istjerivanja đavli iz opsjednutih, sve je to protiv tebe i ništa ti ne pripada, i time se ne možeš hvaliti.

I konačno donosi u ovoj Petoj Opomeni onu završnu misao sa sv. Pavlom: „ ... a što se mene tiče, neću se ničim hvaliti, osim svojim slabostima i svakodnevnim nošenjem svetoga križa.“(2 Kor 12, 5) Jer je u dušu čovjeka ušao grijeh poput trna, i ne da joj mira. Taj se trn pobjeđuje samo poniznošću i križem.

Sv. Franjo kroči svojim zrelim i zadnjim godinama života. Svoga Gospodina želi egzistencijalno doživjeti. I u rađanju – Betlehemu, i u smrti – Kalvariji. Tu će radost rađanja doživjeti na gradini Greccio, a Kalvariju na gradini La Verni.

Molitva pred Raspetim

Višnji i slavni Bože,
rasvijetli tmine srca moga
i daj mi pravu vjeru,
čvrsto ufanje i savršenu ljubav, razum i znanje, Gospodine,
da vršim tvoju svetu i istinitu zapovijed.
Amen.

Ivana Mikulić, OFS

Na počecima moga franjevačkoga života, između ostalog, dobili smo i ovu Franjinu molitvu. Trebalo mi je vremena da je prihvatim. Kako bih nešto zaista onako iz srca molila, morala sam to i razumjeti, a kod ove molitve me nešto kočilo. Činila se tako jednostavna, kratka, ali meni nije išlo. Što su to tmine moga srca? Što je to Gospodin trebao rasvijetliti? Pa tek mi je 15 godina, zar baš već sada imam nekih teških grijeha kojima bi se Bog trebao baviti? I tako bi je nekako sklanjala postrani misleći da ta molitva nije još za mene.

Nemam ti ja Bože tih tmina, neka to moli neki veći grešnik, ja sam baš dobra. I sve je to tako bilo do mog prvog susreta s Raspetim. Nije prošlo dugo vremena od primanja ove molitve do prvog seminara naše Frame gdje smo ušli u jednu malenu, prekrasnu kapelicu s velikim, živopisnim raspelom.

Raspelo koje je dominiralo u toj kapelici bilo je s izraženim ranama i kapljicama krvi da se na trenutke činilo stvarno. Prije samog ulaska rečeno nam je da u toj kapelici vlada potpuna tišina i kada uđemo da se zapitamo nad svojim životom. I opet u meni misao, šta se imam pitati kao da sam neki život proživjela. Ulazim, klečim, promatram druge, svi su u nekoj dubini svojih misli, kod mene se ništa posebno ne događa. A onda se moj pogled susreo s Njegovim.

Dotaknuo je svojim pogledom moju nutrinu i probudio lavinu osjećaja. Promatrala sam Njegove rane i za mene su bile žive. Krenula sam ih oplakivati i proživljavati sve scene križnoga puta. Raspeti je upalio svjetlo u tamnom podrumu moje duše i odjednom se, k'o žohari razletiše na sve strane moji grijesi, propusti, misli, riječi, djela. Sve ono što ja, kao tobože nisam imala. Užasnuta, posramljena, prepadnuta jecam i molim za oprost. Više se nisam usudila pogled usmjeriti prema Njegovome.

Glava je bila duboko pognuta. Dok nije isteklo sve. Dok sa zadnjom suzom nije ispran i posljednji grijeh. Onda je uslijedio mir i osmijeh na licu. Sad već lagano podižem pogled i On mi se s križa smije. Kao da veli: O da znam, ali ne boj se, s tobom sam! Taj trenutak nazivam, trenutkom svoga obraćenja. I nikada ga zaboraviti neću. Tad je potekla i molitva ...rasvijetli tmine srca moga... Napokon sam je razumjela. Spoznavši svoje tmine razumjela sam i ostatak ove divne molitve. Tako je sažeta, a sadržajna. Kroz nju Franjo slavi i zahvaljuje i traži oprost i moli za život. Ne moli za svoje potrebe, nego za alate koji su potrebni za što bolje služenje Gospodinu. Ova molitva postade i moja strelovita molitva u trenucima spoznaje da je vrijeme za ponovno obraćenje. Da je vrijeme za ispovijed.

Ne ide bez raspela

Nakupi se vremenom tih žohara u mračnim tavanima naših duša gdje se često i bojimo zaviriti jer ne znamo što ćemo točno sve zateći tamo. Pa mislimo da je možda bolje nekada ne dirati, pusti, proći će. Ali ne prolazi. Postaje sve teže i mračnije. Nestaje onog elana i radosti. Tmurni smo i razdražljivi. E da, puno je oblika tame u našem životu. I baš je potrebno s vremena na vrijeme pustiti Gospodina da uđe i raščisti sav nakupljeni talog. Obući novoga čovjeka koji će moliti za naoružanje kakvo je Franjo tražio. Navedeno je sve što nam je potrebno kako bi naš život bio ispunjen. Jer služeći ispravno Gospodinu, služimo ljudima i kao takvi ćemo biti zadovoljni izvršitelji svoje misije na zemlji. Važna napomena je da ne ide bez raspela. Samo gledajući u to Savršenstvo s križa moguće je spoznati vlastite tmine i mijenjati se. Neka svjetlost srca Raspetoga, preko srca Franjina obasja naša srca i osvijetli sve mračne strane naših duša da možemo spremno prigrliti naše

Jedan je Franjo

Damir Šiljeg, OFS

Ako sam išta naučio na svome – ne tako dugom – franjevačkom putu, to je: u životu je dobro biti jednostavan. Stoga ovo što ću napisati neće biti kompliciranо, teološki teško i apstraktno, nego baš jednostavno. Franju sam prvi put sreo nekad u četvrtom razredu osnovne škole, kroz jedan crtić, koji je opisivao njegovu želju za viteštvom, obraćenje i osnivanje Reda. Nije to bio dug crtić, trajao je dvadesetak minuta i već tada me potaknuo da doživim i shvatim da oni fratri koje vidim na svetoj misi nisu bez veze to što jesu. Upamtio sam tog crtanog Franju kao nekakvog razboritog i do kraja autentičnog lika. Daleko je to još od potpunije i dublje slike stvarnog Franje, kako ga opisuju u životopisima. No meni je i to crtano bilo dovoljno da primijetim da je on bio nekako drugačiji.

Lutanja i padovi

U vremenu između mog susreta s crtanim Franjom i ulaska u Framu dogodilo se dosta lutanja i padova. Ulaskom u Framu i spletom okolnosti dolutao sam do neke ceste koja ima dobre putokaze te sam upoznao i prijatelje koji su me dizali kada bih padao, pa se sve to filtriralo u nešto dobro. Na kraju krajeva, počeo sam upoznavati Boga, a i malo konkretnije tog Franju, koji mi je ostao negdje u sjećanju – samo sada je on stvaran i puno djelotvorniji.

Još uvijek nezrelog, zelenog, mladog i naivnog framaša, duhovni asistenti i zapravo cijeli sustav formacije, učili su o tim autentičnim i – na prvu – radikalnim vrlinama koje bih trebao slijediti, i u nekom trenutku dati obećanje, zavjetovati se da ću to i činiti – godinu po godinu. Ne znam zašto – povjerovao sam da to mogu. Nastavio sam vjerovati da mogu htjeti, nastojati i stvarno činiti dobro, odbacivati zlo, graditi sebe, upoznavati se s Kristom i Njegovim Naukom, učiti o ponašanju svetog Franje u konkretnim situacijama, primjenjivati te obrasce na svom životu i steći naviku te iste autentičnosti o kojoj sam učio

Onda se dogodio jedan apsurd, koji me malo poljuljao. Taj apsurd mi je djelovao kao previše pasivan, opravdavajući. Kao da sam vojnik koji maše bijelom zastavicom u borbi koju sam tako lako mogao dobiti – samo da sam htio.

Mi to ne možemo

„Ma, divno je sve to što je Franjo radio, stvarno za primjera, ono… Ali… mi to baš ne možemo. Ah, jedan je Franjo…“ Količina mlakosti u tim rečenicama naspram količine žara koju sam osjetio kad sam učio o tome bila mi je neusporediva, nespojiva, nemjerljiva, nestvarno velika. „Što ja onda radim ovdje?“ pomislio sam. Što itko od nas radi ovdje? Koga nasljedujemo i zašto? Zašto se pretvaramo da to možemo, a zapravo znamo da ne možemo? I konačno: zašto nas Krist poziva da budemo savršeni, ako je bolje i ne pokušavati, jer, eto, nećemo uspjeti. Pa jedan je Krist… Koje li je to rezanje krila, podmetanje noge, izmicanje stolice, guranje s litice… Znam da sve to zvuči malo dramatično, ali ne lažem kad kažem da sam se osjetio poniženim, zakinutim i unaprijed onesposobljenim za ono što vjerujem da je moj ideal. Teško je to sve obrazložiti do kraja i obuhvatiti

sve opasnosti izrečene u tom apsurdu, ali evo, za početak, teško je prihvatiti da iz razloga što ja ne mogu biti kao Franjo neću ništa ni pokušavati. Eto, uzet ću taj svoj jedan talent i zakopati ga, pa neka se on sam pobrine za sebe – ako uopće dođe vrijeme za to. Teško je prihvatiti količinu sebičnog opravdavanja za svoju mlakost. Teško je uopće spoznati da Bog – jer je nedokučiv na način na koji ga je Franjo dokučio – nije onda ni vrijedan pokušaja. A lako je živjeti u zoni udobnosti, raditi ono što sam siguran da znam raditi, bez ikakve želje za otkrivanjem samog sebe, svojih mogućnosti i kapaciteta, bez volje da barem nastavim uvjeravati mlade da se to može, i da se možda isplati.

Pa i malo dijete provocira sebe i sve oko sebe, ispituje granice svijeta kojeg tek otkriva i nije ga svjesno, i nema nikoga da mu kaže da se za taj svijet ne isplati živjeti, jer, eto, malo je ljudi koji su živjeli preko 100 godina.

Ma nitko normalan to ne bi ni rekao, a na kraju krajeva, dijete ne bi ni razumjelo. Svejedno bi živjelo, otkrivalo, spoznavalo. Mi malo stariji, nakon što upoznamo većinu ovoga svijeta, čeznemo za onim drugim, čeznemo za dubljom ljubavlju, za konkretnijim razumijevanjem svoga postojanja, smisla i svrhe. U nekim slučajevima tu čežnju provučemo kroz sudjelovanje ili članstvo u nekoj zajednici. Osjetimo da je ta vrsta duhovnosti i pristupa vjeri nekako baš za nas, da je taj put onaj kojim želimo ići i odvažimo se. Naravno, svjesni svojih slabosti i grijeha.

I onda, ako se odlučimo na to, s vremenom obećamo da ćemo biti dio tog nekog bratstva, sudjelovati, biti angažirani. Ako išta, franjevaštvo nije ono koje je pasivno. Uvijek je aktivno i uvi

jek nešto traži od nas. Pa ne može onda nijedan čovjek – bio on svećenik ili laik – reći da se ne isplati pokušati biti kao osnivač tog bratstva, jer je procijenio da je to nemoguće postići. Opasno je to, čovječe. Tako puštamo sâmo to bratstvo da kao nekakav mehanizam samo od sebe funkcionira. Netko će se pobrinuti da se nešto događa – mi ćemo doći, pasivno odslušati taj sadržaj, vratiti se kući, i nastaviti sve po starom, i životariti od susreta do susreta, ubijajući dosadu jer smo došli samo da nismo više u kući, i jer nam je dosadila naša rutina, pa eto, neka se nešto događa. Puštamo i cijeli svijet da zapadne u sličan mehanizam, gdje ne želimo dati dio sebe da doprinesemo tom svijetu, učinimo ga bol-

Provocirati u sebi svoju odanost Njemu

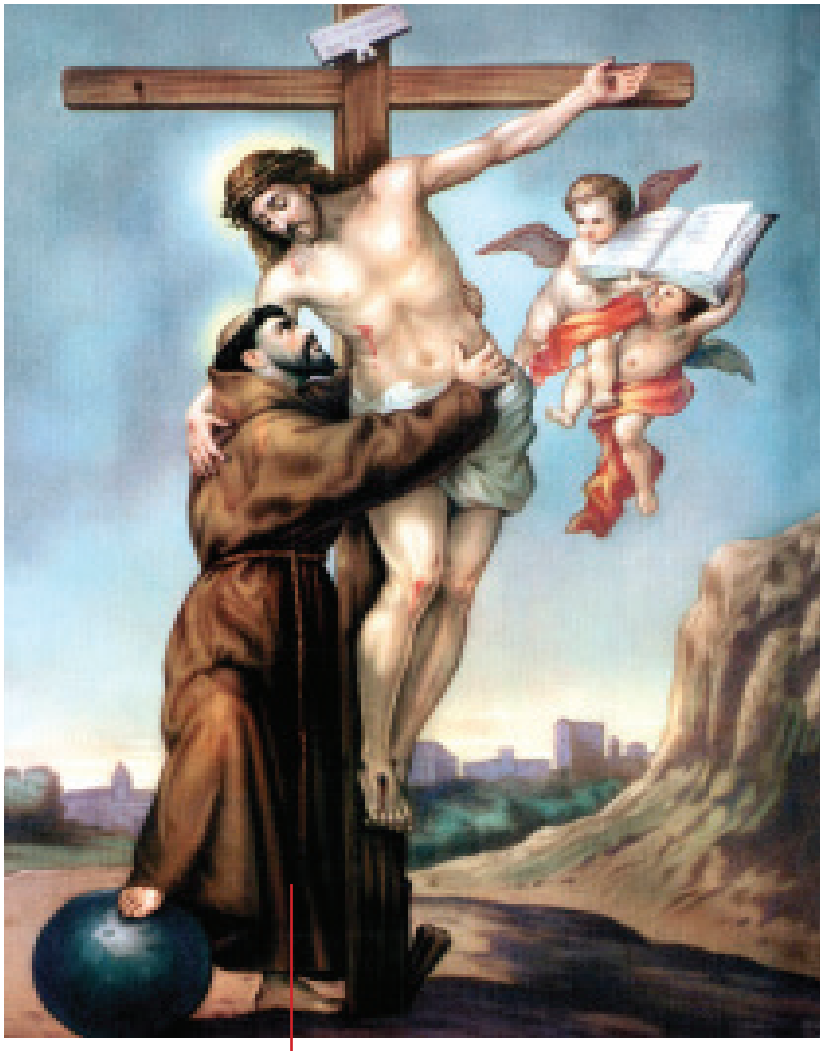
Ma ne možemo mi to! Onaj tamo prije 800 godina… Druge su to okolnosti. Njemu je bilo lakše, samo on je to mogao! Stvarno? Cijelo vrijeme se pitam kada se ugasio taj žar i jesu li to samo neki komadići žeravice otpali sa strane, koji čekaju da ih netko vrati u vatru ili je sve to jedna ugasla vatra, hrpa pepela koja je zatrpala nekoliko komadića koji još malo tinjaju, ali ih nitko neće primijetiti i oni će se isto brzo ugasiti.

Ma nije fer. Nije fer prema Bogu da jedno Njegovo stvorenje kaže da za nešto nije sposobno, a osposobljeno je za mnogo. Samo zato što se nama nešto ne da, što smo bezvoljni, letargični, mlaki i dosadni. Mene je moj put vodio do prilika da se nakon Frame još više izgradim, otkrijem sebe i svoje mogućnosti. Da odlučim u srcu da će moje namjere biti okrenute Njemu, da se oženim, i u suradnji s tim istim Njim, i svojom ženom, stvorim još jedan život. Doveo me je do toga da obujem opet te cipele franjevačke jednostavnosti u OFS-u i krenem zanimljivim, avanturističkim, svetim i radosnim putem. A ne bih ništa od toga da sam povjerovao nekom tamo pesimistu da se to ne isplati. Nisam povjerovao. U meni još uvijek blješti slika crtanog Franje, koji je bio pristupačan i dokučiv, i još uvijek živ dojam djeteta kojemu još nitko nije rekao da se nešto ne može. Vjerujem da se može. A ako i ne može, da vrijedi pokušati. Jer kako ćemo drugačije znati da smo živi, da vrijedimo, kako ćemo drugačije dati sebe bratstvu i svijetu, ako ne provociramo u sebi ono najosnovnije – svoju odanost Njemu?

Čovjek će se pronaći kada se zaboravi

Marija Zelenika, OFS

Nemirno je srce naše dok se ne smiri u tebi, Bože, piše sv. Augustin. Ta njegova poznata rečenica tako savršeno opisuje tolike nemire. Nemire istovremeno gorke i slatke. Gorke, jer sa sobom nose tolika traženja, muke, pitanja – koja nemaju jednostavne odgovore. A slatke, jer na kraju upravo ta traženja dovode do mira. Slatkog spokoja u Bogu. Prije nešto više od deset godina, jedna meni draga prijateljica me upitala: Jesi se ti pomirila s mozgom? To pitanje je obilježilo početke mojih traženja i često sam mu se vraćala. Vraćam mu se i danas, ali potpuno svjesna da ta pomirba s mozgom nije jedina koja je bitna. Puno bitnija je pomirba sa svojim srcem. A da bi mir bio potpun, potrebne su obje. Taj nemir kojeg donosi traženje tako je zanimljiv jer nas tjera da uđemo dublje u same sebe. Tamo duboko, gdje nismo ni znali da postoji. I pri tom svakom dubljem zaranjanju potrebno je uzeti jedan mali dio sebe, pomiriti se s njim i pustiti ga. A pustiti ga nije nimalo lako, jer to podrazumijeva odreći se sebe. A samo kada se odreknemo sebe, svojih malih ugoda, svojih malih slatko-gorkih uspomena, pravimo mjesto u svom srcu za Onog kojem je tu pravo mjesto. Malo po malo, komadić po komadić – i u srcu i mozgu umjesto nas samih bude On. Naš Bog. Bonaca. Naš sv. Franjo bio je genijalan u tom traženju. Bio je genijalan jer je bio potpuno radikalan. Dio po dio sebe doslovno je trgao i odbacivao. S takvim žarom, s takvom čežnjom, Franjo je trgao sebe iz sebe i puštao Boga. Tada se Franjo napokon potpuno pronašao. Pronašao

je onaj mir koji svi izgubimo još kada napustimo majčinu utrobu. Onaj mir za kojim svi tragamo, neki s manje, neki s više žara, čežnje i intenziteta. Franjo je pronašao mir koji se može pronaći jedino u Bogu. Potpuni mir, koji ćemo osjetiti tek kada stanemo pred Boga. Licem u lice. Smiraj. Bonaca. Olakšanje. Franju su zvali Alter Christus. On je taj mir upoznao još za života. Grleći i ljubeći onog gubavca, posrćući i moleći po špiljama Asiza, hodajući bosonog, ne mareći za odjeću koju nosi, ne mareći za mišljenja drugih, osim mišljenja koje o njemu ima Bog. Franjo je taj mir upoznao noseći rane. Pateći, prepuštajući i čeznući za Bogom, Franjo je odbacio sebe i potpuno se prepustio Njemu. I jedna prekrasna slika, koju mi franjevci jako volimo, prekrasno opisuje upravo ovo traženje i ovaj pronalazak i onu rečenicu sv. Augustina. Naš maleni brat Franjo, jednom nogom se oslanja na zemaljsku kuglu, a rukama je obgrlio Krista na križu. Ovakvo traženje nije nimalo lako. Teško je i bolno odricati se sebe iz bilo kojega razloga. I teško da ću ikada uspjeti u tome potpuno poput Franje. Franjo je bio Franjo.

Ja sam samo Marija. Ali počet ću od sitnica. Onih svakodnevnih, koje su mi tako slatke, naizgled tako malo znače, ali Bogu će biti dovoljne. Svaki dan staviti na prvo mjesto Boga, a onda ove koje mi je On darovao da s njima provedem ovaj zemaljski život, tek onda sebe i svoje ugode. Bogu će biti i više nego dovoljno. Naizgled nelogično, ali kada u meni bude manje mene, a više Boga, u meni će biti mir. Tada ću biti u miru – i s mozgom i sa srcem. Traženje koje nije lako, ali traženje na koje sam pozvana.

Tko sebi umire, taj se rađa za vječni život!

Marko Sesar

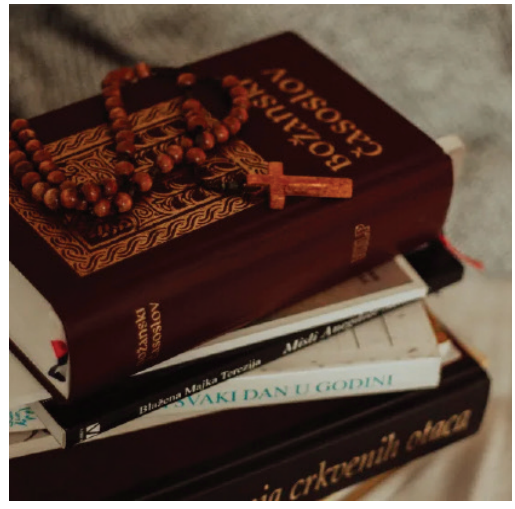
Tko sebi umire, taj se rađa za vječni život posljednja je rečenica iz široko poznate Molitve za mir, koja se pripisuje sv. Franji Asiškom. Međutim, malo je poznato kako sv. Franjo uopće nije autor ove molitve, nego mu se ona već dugi niz godina krivo pripisuje. Prije koje desetljeće postalo je očito da molitva potječe s početka 20. stoljeća, dakle dobrih nekoliko stoljeća nakon Franjina života, a ni do danas nije sa sigurnošću utvrđeno tko je stvarni autor. Iako sv. Franjo možda nije napisao riječi ove molitve, sa sigurnošću možemo reći da ih je živio, jer se u samoj molitvi vidi da ona prenosi srž Evanđelja, a Franjo je cijeli svoj život oblikovao po Evanđelju.

Ljubav ne postoji gdje postoji naše sebično ja

Tko sebi umire, taj se rađa za vječni život! Teška rečenica. Teška, ali možda na najsažetiji način predstavlja cijelo naše poslanje, jer za bilo što dobro činiti potrebno je sebi umirati, sebe se odricati, jer ljubav ne postoji gdje postoji naše sebično ja, gdje postoji ego. Ljubav tu prestaje, nailazi na zid.

Premda sv. Franjo nije autor ove molitve, ona savršeno opisuje njegov duh i način života. Ova molitva izvlači srž Evanđelja, a znamo da je sv. Franjo cijeli svoj život doslovno podredio i suobličio Evanđelju i Kristovoj riječi. Tako i ova rečenica svoj korijen ima u Isusovim riječima: Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka uzme svoj križ i neka ide za mnom. Tko hoće život svoj spasiti, izgubit će ga, a tko izgubi svoj život poradi mene, naći će ga.

Neka se odrekne samoga sebe… Isus nas poziva da Ga slijedimo, ali za to moramo biti spremni odreći se samih sebe, umrijeti sebi, umrijeti svome ja, svome egu. Odreći se sebe i uzeti svoj križ, jer po križu smo otkupljeni i spašeni, po križu smo i dobili život vječni. vlastitoga ja. A križ ne može nositi netko tko

nije spreman sebi umrijeti, odreći se svoje volje i vlastitoga ja.

Isus, Sin Božji, svoju je volju potpuno podredio Očevoj. Na Maslinskoj gori, u trenucima najteže agonije, krvavim znojem obliven, Isus, pritisnut težinom naših grijeha vapi Ocu, vapi i moli: Ako je moguće, neka me mimoiđe ova čaša. Ali i dodaje: Ali ne kako ja hoću, nego kako hoćeš ti. Isus pristaje na volju Očevu, unatoč svemu, unatoč svoj boli i patnji koju mora proći. Umire sebi i svojoj volji da vrši Očevu. Uzima taj preteški križ – da nas spasi.

Isus je Bog, ali je i čovjek. U svemu nam sličan, osim u grijehu. Ponizio je sam sebe spustivši nam se u liku malenog i nemoćnog djeteta.

On, Bog sam, ponižava sebe i uzima našu narav. I upravo u tim trenucima agonije u vrtu, Isus u svom čovještvu izražava užas što ga smrt predstavlja za njegovu ljudsku narav. Teško mu je, jer ljudima muka i smrt nisu ništa privlačno, ali Isus je i Bog, i Njegova je ljudska volja savršeno ujedinjena s Očevom, zato i dodaje: Ne moja, nego Tvoja volja. Isus je osjetio svu težinu križa, svega što ima podnijeti, ali ipak pristaje vršiti volju Očevu. Ponizi sam sebe, poslušan do smrti, smrti na križu. Zato Bog njega preuzvisi i darova mu ime, ime nad svakim imenom, da se na ime Isusovo prigne svako koljeno nebesnika, zemnika i podzemnika.

Trebalo je odreći se svoje volje i planova

Krist nam je ostavio primjer koji trebamo slijediti, a sv. Franjo je, čuvši poziv, to odlučio spremno prihvatiti. Postao je živo Evanđelje, primivši i fizički Kristove rane, postao je Alter Christus, drugi Krist.

No Franjo je prije svega toga morao umrijeti sebi. Imao je svoje želje i planove – htio je postati vitezom, ogrnuti se viteškom slavom, ali kojeg li poniženja kad se morao vratiti kući. Nije bilo nimalo lako. Trebalo je odreći se svoje volje i planova te se vratiti kući. Bilo je bolno – ali i nužno – umrijeti sebi kako bi ispunio svoje istinsko poslanje. Franjo je morao umrijeti sebi i svojoj volji kako bi se prepustio Gospodinovoj, kako bi čuo što Gospodin od njega traži. Franjo je cijelog svog života morao iznova umirati sebi. Htio je biti pustinjak, izoliran od sviju, ali Gospodin mu šalje braću, Gospodin mu daje Red o kojem treba brinuti. Franjo je svaki put kada su mu odbili Pravilo morao umrijeti sebi i preći preko sebe kako bi dobio konačno Pravilo Reda. Na koncu svoga života opet je morao umrijeti sebi kada su ga vlastita braća odbacila smatrajući da više nije dobar poglavar Reda. Franjo tu opet umire sebi, svome ja i svojoj volji, shvativši da to nije njegov Red, nego Gospodinov. Koliko li je samo to teško bilo! Tolike godine okupljat braću, zajedno propovijedati, širiti Evanđelje, graditi Red, a na kraju biti odbačen od te braće. Koliko je teško bilo sve pustiti i prihvatiti tu činjenicu! Ali Franjo pušta, i umire sebi, shvativši da on nije vlasnik Reda, da Red nije njegov i da ga ne vodi On, nego Gospodin. Tolike ih je godine odgajao i vodio, a na kraju biva odbačen, jednako kao i Krist, koji je bio s narodom i propovijedao mu, a na kraju ga je opet taj isti narod na križ pribio. To je vjerojatno bila zadnja stavka u Franjinom životu, kojom je, uz fizičke biljege Kristovih rana, zavrijedio naziv Alter Christus.

Bez umiranja sebi, vječnog nam života nema. Moramo biti sposobni iznova umirati sebi, svojoj volji, tražeći Njegovu. Kada to shvatimo, onda se možda nećemo sporiti oko kvadrata zemlje, možda pređemo preko uvrede od jučer, pregrizemo jezik da ne uzvratimo istom mjerom… Umirući sebi, iznova se rađamo za Život.

Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka uzme svoj križ i neka ide za mnom. Tko hoće život svoj spasiti, izgubit će ga, a tko izgubi svoj život poradi mene, naći će ga.

Sveti Franjo u dijalogu s Bogom

s. Dominika Anić, ŠSF

Cijeli život sv. Franje mogli bismo staviti u dvije riječi ili stvarnosti. Njegov odnos s Bogom i s ljudima obilježen je tim stvarnostima. A one su: ČEŽNJA I MOTRENJE.

Kad kažemo čežnja, pod tim pojmom može se potkrasti svašta. Svatko od nas ima svoje razumijevanje tog pojma, te stvarnosti. Na početku bi bilo dobro da sami sebi podsvjestimo: Što ja doista podrazumijevam pod tom riječi? Što je za mene uopće čežnja? Razmišljam li ikada o tome? Za čim sve čeznem? Ponekad mi čežnju zamijenimo s potrebom, željom (pojesti nešto slatko/slano, prošetati, susresti se s nekim, razgovarati…) No čežnja o kojoj bih željela promišljati u kontekstu Franjine čežnje je stvarnost života svakoga od nas, naša najdublja bit – čežnja za Bogom. Ili čežnja za ispunjenim, ostvarenim ljudskim životom u odnosima s drugim ljudima.

Naslovila sam ovo promišljanje: Franjo u dijalogu s Bogom. Što se podrazumijeva pod pojmom dijalog? Dijalog nužno uključuje relaciju s nekim sugovornikom, nekom osobom koja je živa. Ne možemo ostvariti dijalog sa stvarima. To je nužno osoba, osobni odnos.

Dijalog pretpostavlja i govor, te slušanje. Ili bolje reći – osluškivanje, slušanje s pažnjom i razumijevanjem sugovornika. U slučaju Franje Asiškoga mogli bismo ovo promišljanje nasloviti i Bog u dijalogu s Franjom. Jer njihov je odnos uvijek bio dijalog. Govor i slušanje, govor i osluškivanje, govor i odgovor… dok se u konačnici taj dijalog nije utopio u šutnju i motrenje. Šutnju kao najdublji Božji govor i motrenje kao najdublje Fran-

jino iskustvo divljenja i zahvalnosti. Jedinstva sa svim stvorenjima. Franjo više nije mogao odvojiti Boga od svega stvorenoga. Bog je bio sve u svima. Franjo u Bogu, Bog u Franji. Bog u stvorenjima, stvorenja u Bogu, duboko iskustvo jednoga, jedincatoga. Neki Franjini životopisci kao da se natječu tko će više ocrniti mladost sv. Franje, samo da bi naglasili trenutak njegova obraćenja. Mislim da je Franjo živio uobičajeni život asiškog mladića: u trgovini s ocem, u veseljima s društvom, u pjesmi i zabavi. I kad je morao u rat, viteški se opremio i krenuo. Sve, dakle, normalno…Onda se poče la događati promjena. Ne preko noći, ni za jedan dan, mjesec, ni godinu – kako se misli da se događaju obraćenja.

Bolje je reći da je Franjino traženje – ono intenzivno – trajalo barem šest godina. Šest dugih godina. Dugih – jer se u traženju vrijeme intenzivira. A što je to Franjo tražio? A što to mi današnji ljudi tražimo u svojoj svakodnevici? Što nas tjera?

Franju je pokrenuo unutarnji nemir, nemirenje s prosječnošću, neko unutarnje nezadovoljstvo… Kao da je u njemu odjekivala Isusova riječ da svoju kuću treba graditi na stijeni, na stijeni osobne vjere, osobnog odnosa… I počinje njegov tragalački put, razgara se unutarnja čežnja. Osjećao je da mora naći čvršće uporište, čvršće stavove – na kojima će graditi svoj život.

TKO SI TI, A TKO SAM JA, BOŽE MOJ?

Ovo posve autentično pitanje – obučeno u duboku čežnju – obilježilo je Franjino traženje i proces suobličavanja s Kristom. Franjo je svednevice doticao tu svoju čežnju, zastajao pred njom, nastojeći u svakodnevnom životu tražiti odgovor na pitanje: Tko si ti, a tko sam ja, Bože moj. I u našim životima sve započinje pitanjem. Možda ne ovako formuliranim, ali nužno – pitanjem. Pitamo se o smislu vlastitog života, poziva, odaziva, svakodnevnih napora i nastojanja da budemo ono za čim čeznemo, da iskusimo Boga u svojoj svakodnevici. Pitanja su bitna odrednica naših života i odnosa. No, nije isto pitati se zašto i pitati se čemu. Kad se pitamo zašto, izlažemo se riziku da nikada ne saznamo to. Zašto nas je snašla ta bolest, zašto nas je zapalo dionicu životnog puta dijeliti baš s tim ljudima, zašto se netko ponaša tako kako se ponaša, a meni se to nimalo ne sviđa… Zašto je ta i ta odgovorna, zašto nije netko drugi… Zašto, zašto, zašto… A s druge strane nema odgovora… Tu svoga monologa mi sami sebi šapćemo odgovore kako nam odgovara – uvijek u skladu s našim unutarnjim uvjerenjima koje smo kroz svoja iskustva odnjegovali. I vrlo često ti naši odgovori nisu baš ono s čime smo zadovoljni. A ako se usudimo postaviti pitanje čemu, onda smo otvoreni za rast, razumijevanje i osluškivanje…Svako naše čemu postaje nam učiteljem. Pa primjerice: Čemu me ova moja dijagnoza želi naučiti? Možda disciplini, pažnji, prihvaćanju, razumijevanju, brizi za svoje zdravlje. Možda mi želi poručiti da sam zanemarila svoje ljudske granice i išla preko kapaciteta, pa mi moj organizam šalje znak upozorenja da više neće moći tako. Možda me uči prihvaćanju pomoći drugih ljudi, zahvalnosti… Ne znam, ali znam da je sve što doživljavam na svome životnom putu tu samo zato da me nečemu nauči, da uz to iskustvo rastem, da se suobličujem slici koju Bog ima o meni…
Sve, baš sve biva mi učiteljem.

I nije moguće proživjeti život, a ne tražiti odgovore na najdublja pitanja ljudske egzistencije. Ne kažem da ih ljudi uvijek i nađu. Može se proživjeti život u rezigniranom postavljanju pitanja zašto, i ne dobiti odgovor, ne naći ga. I ostati zakočen i zakačen za neku uvredu, nepravdu, neku ogorčenost, (ne)mirenje. I zapravo je moguće unesrećivati se. Zato mi se čini prevažnim moći – usuditi se – postaviti to spasonosno pitanje čemu. A odgovor onda otkrivamo u svakodnevici, otvoreni životu i povezani s najdubljom čežnjom u nama. A u toj čežnji je božanska klica, Božja stvarnost, Duh… Temelj svake čežnje je vjera u Boga.

ČEŽNJA ZA ŽIVIM BOGOM.

Odnos s Bogom uvijek je osoban, duboko intiman i originalan za svakog čovjeka. Opasnost je za

svakoga od nas da svoje iskustvo adresiramo na druge i mjerimo ih svojim „metrom“, da jedino svoje iskustvo držimo autentičnim i kroz njega promatramo i procjenjujemo druge. Čežnja je zapravo stav duha u nama, to je temeljni stav vjernika. Naša jedina zadaća je da budemo svjesni svoga stava vjere, čežnje i da ne zatrpavamo tu žudnju svojim surogatima – svojim konstrukcijama, slikama „boga“ koje uokvirimo i ne odustajemo od njih. Tako postajemo zatvoreni za Božja iznenađenja u svakodnevici, u običnosti svojih dana, dužnosti i obaveza. U dodiru s čežnjom sâm Bog nam otkriva svoju čežnju za nama, zapravo za samim sobom u nama. Franjo je bio „čudak“ za ovaj svijet jer je u središte svega svog traženja stavio čežnju, koja je svakim danom – svakim dahom – bivala sve dublja. Koja ga je obuzimala posvema i iz koje je činio sve što je činio. Njegova čežnja ga je preobražavala i činila od njega čovjeka ljubavne pozornosti, brata svim stvorenjima. Onaj tko dođe u dodir sa svojom čežnjom, nužno traži osamu, smirenje pred tom stvarnošću. Franjo se sklanjao. To mi se čini dobrim terminom – skloniti se. Pustiti da sve nebitno prolazi pored mene, ispred mene, iza mene, a ja da se sklonim u svoju špilju, svoju osamu, svoju sobu, da tu šutim i osluškujem. Poput svoga Učitelja, Franjo je trajno tražio jedinstvo s Ocem. Trajno je bio u vjerničkom stavu pred Bogom. Vrlo često samo s jednom jednostavnom riječi, u koju bi uronio svu čežnju srca i sve svoje biće. To je mogla biti riječ – Bog moj, sve moje ili samo – Bože moj. I ništa drugo, i ništa više. To je sve, to je dosta, to je stav koji traje, koji se događa u svemu. To je stav poniznosti i zahvalnosti. Bože moj. U tom stavu odjekuje pitanje Tko sam ja, a tko si ti? Franjo onda osluškuje odgovor, šapat – Ti si ja, a ja sam ti. I plače od sreće i ganuća, i plače od svjesnosti svoje malenosti, nedostojnosti, slabosti. I više iznutra, iskustveno i glasno – Ljubav nije ljubljena. Franjo – obuzet Bogom i nošen čežnjom – životom svjedoči svoj stav, svoje iskustvo – otklanjanje od čežnje za stvarima i priklanjanje jednoj jedinoj čežnji – Bogu.

ČOVJEK – SLIKA BOŽJA

Bog je u čovjeka usadio čežnju. Ona nam je urođena. Učinio je to na početku stvaranja, u trenutku stvaranja – slika Božja. Čežnja je Božji dar nama. Pozvani smo dati odgovor na tu čežnju. „Moje mi srce govori: ‘Traži lice Njegovo’“. To lice utisnuto u svakoga od nas slika je Božjega lica. Franjin odnos s Bogom bio je uvijek dijalog – osluškivanje – nasljedovanje. I u tome je Franjo bio posve autentičan, svoj. On nije bio imitator, nego nasljedovatelj. U knjizi Ovo je moja oporuka, Divo Barsotti, vanjski svećenik koji drži duhovne vježbe franjevcima konventualcima piše: „Franjo proživljava živi odnos s Kristom, osobni odnos s Njime. Je li ovaj odnos samo zamišljen ili je autentičan? Je li odnos sa sjenom, s njegovim osjećajima, s njegovim izmišljanjem, s onim što on stvara svojom maštom, svojom samom ljubavlju? Ili je odnos stvaran, konkretan? Odnos s Kristom živim odnos je s Kristom uskrsnuća. Sada je očito da je u Franjinu iskustvu prije odnos s Kristovom osobom, ali tako kako su o njemu govorila sinoptička evanđelja: s Isusom koji se rađa u betlehemskoj špilji – i eto Greccija; s Isusom u muci – i životopisci nas podsjećaju da je najmanje triput on obnavljao sa svojom braćom obred Posljednje večere. Nasljedovanje Krista je nasljedovanje Isusa iz Nazareta, Isusa u njegovom javnom životu, u molitvenom životu, u ljudskom životu, u njegovome životu muke i smrti

Može li ovaj odnos biti istinit?" pita se autor. A to se pitamo i mi. Životnu veličinu Isusa iz Nazareta zaista nije shvatio nitko od onih koji su živjeli s Njime, čak ni apostoli. Sjetimo se što kaže starozavjetna knjiga Ponovljenog zakona: „Nije Jahve sklopio taj savez s našim očevima, nego baš s nama svima koji smo danas ovdje živi."(Pnz 5,3) Događaj Božje objave, događaj po kojemu Bog ulazi u svijet da se priopći ljudima, ostaje – ti si Kristov suvremenik. Djelovanje Duha ponazočuje onaj život i čini ga sadržajem cijele povijesti. Ti živiš ne u mjeri u kojoj se otkačiš od njega, ne u mjeri u kojoj nastavljaš onaj život, nego u mjeri koliko zaroniš u onaj život, u mjeri kojom sudjeluješ u onom događaju, u mjeri koliko uđeš u ono otajstvo, u mjeri koliko se poistovjetiš s Kristom Gospodinom, u mjeri u kojoj otkriješ Božju originalnu sliku utisnutu u tvoje biće. Ako budemo žudili tek za parcijalnim iskustvima, u opasnosti smo da se naša žudnja pretvori u požudu. Zato je važno ostati budan u svojoj žudnji kako ne bismo skliznuli u požudu. I slušati – pažljivo, iznutra. Ako nam je u životu teško, to ne znači da nije dobro. Put čežnje put je preobrazbe. A preobrazba boli. Boli zato što je naše srce i naš um pun naslaga žudnje za prolaznim, materijalnim – jer smo vezani. I zato oslobađanje od žudnje – čišćenje – boli. I što se više intenzivira naša čežnja, to se više topi vezanost za ispraznošću. I to nije nimalo lako. Ne odričemo se mi baš lako svoje žudnje za ispraznošću, koja ima razna – i za nas itekako privlačna – lica. Nerijetko se zaodjene najpobožnijim ogrtačem, kojega se ne odričemo, da ne bismo ostali „goli", razgoljeni i prazni. Štitimo svoje ispraznosti, iako imamo iskustvo da nas ne ispunjavaju, da nismo s njima baš sretni. Nismo spremni poskidati svoje sličice „boga", koje smo brižno čuvali i klanjali im se, da bi došli do one autentične, iskonske Božje slike u nama, Njegova originalnog otiska. To najdublje mjesto u nama sačuvano je za dodir s Bogom ljubavi. Ako je to mjesto prazno, nastaje vakuum, i onda mi tu prazninu zatrpavamo surogatima, zamjenama, nekim svojim „reprodukcijama" slike koja nije original, i to nas boli – jer se pouzdajemo u sebe, u svoje snage, svoje molitve… A Bog čeka i šapuće nam kao Samarijanki na zdencu: „Kad bi ti znala…" Taj duboki šapat moguće je čuti u osami, osluškivanju, šutnji, otkrivanju žeđi, žudnje. I što više u nju uranjamo, bivamo svjesni svoje žeđi, svoje najdublje čežnje srca. To je iskustvo Franje Asiškoga – što je više uranjao u Boga, više je čeznuo za osamom i sjedinjenjem s Njim. Istovremeno je osjećao bol preobrazbe. To ide jedno s drugim. Preobrazba i bolna spoznaja. Jer čupanje kamenog srca je bolno. Nema te anestezije koja bi nas oslobodila. Ostaje samo ustrajnost – u čežnji i čekanju.

Odgoj za svetost u obitelji

fra Mladen Rozić, OFM

Oni koji se bave odgojem znaju kako ni na kojem području odgoja nije lako. Đaci su nestašni i razigrani, te treba puno ljubavi i strpljivosti kako bi u njih usadili odgojne sadržaje. Puno drugih stvari ih zanima u tom razdoblju, te nije uvijek lako donijeti sadržaje koji izgrađuju osobu.

Obiteljska zajednica je kolijevka u kojoj se sve događa i važno je njome se baviti i poticati je na putu svetosti. Oni koji žive u obitelji možda će odmahnuti glavom i reći kako je to počesto nemoguća misija. Mnogi će reći da je teško danas ostvariti svetost u braku, obitelji. Slažem se – teško, ali je moguće. Nikada – a poglavito danas – nije lako živjeti Božji poziv na svetost. A svetost je težnja koja nas priprema za vječni život.

Obiteljski život – kao i sva druga zvanja u Crkvi – slobodan je i velikodušan odgovor na poziv na svetost. On se uvijek ostvaruje kroz nesebično milosrđe. Dakle, članovi obitelji trebaju imati čvrstu volju postati sve više slični Kristu. To se uvijek ostvaruje kroz ljubav jednih prema drugima.

Puno toga možemo naučiti od Svete obitelji. Kad gledano Svetu obitelj, vidjet ćemo kako je Isus bio poslušan Mariji i svetom Josipu. Dok je kao dijete rastao, učio je od svojih ljudskih roditelja. Marija je također učila iz riječi i djela svoga Sina: „Njegova je majka sve ovo čuvala u svome srcu.“ Marija je također napredovala u svom potpunom predanju Bogu, i prihvaćala je njegovu volju. Ona će na kraju slobodno pristati na Božje tajanstvene putove i u podnožju križa. Dok se Isus nudio Ocu u poslušnosti s ljubavlju, „Stajala je uz Isusov križ njegova majka.“ (Iv 19,25)

Primjer Svete obitelji pokazuje kako članovi kršćanskih obitelji moraju utjecati, podržavati i izazivati jedni druge kako bi sazrijevali u svetosti. Tu bi uzajamnu potporu trebala održavati svaka obitelj, a za to je potrebna međusobna ljubav i povjerenje između članova obitelji, gdje se svi trebaju truditi biti dobar primjer jedni drugima.

Vjerujem kako su Marija i sveti Josip mnogo puta išli na hodočašće u Jeruzalem prije nego su tamo prvi put doveli Isusa. Prvo su oni usvojili vjerska načela i prakticirali ih, da bi ih mogli drugima ponuditi. Važan je vjerodostojan život u odgoju za svetost. Potrebno je svojim životom – a onda i riječima – ohrabrivati jedni druge. Obično se voli kazati: Ono što je vrijednost roditeljima, bit će i djeci. To uglavnom biva tako, iako ne mora uvijek biti. Kod Svete obitelji Isus je odlučio postati čovjekom, a samim tim i središtem Svete obitelji. Kako bi članove naših

obitelji vodio putem svetosti, On također želi biti središnji član naših obitelji. On nas poziva na nesebično darivanje ljubavi u obitelji.

U obitelji je jako važno raditi na povjerenju. Počesto to povjerenje bude iznevjereno ili povrijeđeno. Radimo li na popravku takvih odnosa kroz iskreno suosjećanje, ljubaznost, poniznost, nježnost i strpljenje? Trudimo li se i opraštati jedni drugima, kao što je Gospodin oprostio nama? Na putu svetosti potrebno je počesto umrijeti sebi, a za istinsko dobro drugoga. Potrebno je ući u Kristov mir, da on kontrolira naša srca. Od neprocjenjive je važnosti stvoriti spremnost u sebi za Kristovu riječ, da ona obilno boravi u nama. Ne smijemo dopustiti da obitelj postane poligon za vježbanje svjetovnih kultura i trendova.

Važno je napomenuti kako naše obitelji moraju biti mjesta čvrste pouke u kršćanskom životu. Ima li otvorenosti za nove spoznaje po kojima bi mogli učiniti iskren i pošten bratski popravak u svojim obiteljima? Naše obitelji raspadaju se kada se članovi ne trude rasti u svetosti i kad odbijaju podržati u svetosti jedni druge. Ako se to dogodi, onda će manjkati svetosti i u Crkvi. Ne čudi stoga što imamo toliko kritike na svećenstvo u Crkvi. Oni su rođeni u obiteljima u kojima je možda Svi smo mi krštenjem ucijepljeni u Krista. Na to se treba odgovoriti najprije u

obitelji. Svetost je ostvariva, jer nam Bog uvijek daje milosti da je ostvarimo. manjkalo ljubavi i svetosti. Kako je stanje u obiteljima, bit će i u Crkvi. Zato se ne smijemo umoriti govoriti o obiteljima i poticati ih na svetost života.

Omogućuje nam da u relaciji sa svim članovima obitelji živimo u ljubavi. Vjerujem kako nije zahvalno govoriti o svetosti danas, kad se veliki broj ljudi udaljuju od Boga. Kršćani bi trebali težiti za nebeskim vrijednostima, koje nas približavaju Bogu u bratu čovjeku. U stvarnosti bi trebali postupati i živjeti drugačije, s više pouzdanja u Boga, bez obzira na životne probleme. Potrebno je ući u poniznost života i osjetljivost za najpotrebnije. Svetost nije samo neka teološka i apstraktna tema. To je nešto svima nama tako blisko i nešto što svatko može ostvariti u malim svakodnevnim stvarima – samo treba naći načina.

Bog sve vidi i sve zna. On vidi naša srca i spremnost svakoga od nas da slijedimo put svetosti. Dobro bi bilo ostaviti trag na zemlji spremnošću živjeti sveto.

Toliki su to ostvarili zahvaljujući svojim obiteljima, u kojima su odgajani za vrijednosti neba. Svetost nije nemogući čin, nego Božja ponuda, koja se ostvaruje kroz život u malim stvarima. A život će uvijek donositi poteškoće, padove. Često ćemo padati i dizati se. Treba računati s nerazumijevanjem okoline, pa čak i društvenim odbacivanjem. Sveci su uvijek blagi i milosrdni. Oni se u potpunosti ufaju u Boga i znaju da samo od njega mogu dobiti rješenje svih problema. Životna misao vodilja svetih ljudi poznata je biblijska pouka: „Jer sudom kojim sudite bit će te suđeni. I mjerom kojom mjerite, mjerit će vam se.“ (Lk 6,37)

Poteškoće s poklikom „Tajna vjere“

Matea Soldo, OFS

Koji je pravi smisao poklika Tajna vjere? Izgovara li zajednica odgovor na taj poklik klečeći ili stojeći?

Usklik Tajna vjere (Mysterium fidei) zajedno s pratećim poklikom puka (Tvoju smrt Gospodine naviještamo...) novost je koju je u euharistijsku molitvu unijela liturgijska obnova nakon Drugog vatikanskog sabora. Time se kanilo istaknuti svećeničku narav svega Božjeg naroda: slavitelj liturgije nije samo svećenik, nego Crkva, zajednica vjernika.

Potrebno je uočiti da predsjedateljev poklik Tajna vjere ne pripada izvješću o ustanovljenju euharistije (u kojem se izgovaraju Kristove riječi s oproštajne večere), nego dijelu što slijedi nakon tog izvješća, a to je anamneza, spomen na Kristovo vazmeno otajstvo muke, smrti i uskrsnuća. Potrebno je uočiti da se u općenitom shvaćanju vjernika, a i svećenika, taj poklik redovito razumijeva i tumači kao poklik pred otajstvom euharistije, ili pak pred činom pretvorbe. Zbog takvog vezanja uz riječi kojima on sadržajem i smislom ne pripada, u mnogim se zajednicama uvriježila praksa da zajednica za vrijeme svoga odgovora kleči – jednako kao za vrijeme posvećenja i riječi ustanovljenja euharistije.

Tajna (otajstvo) kojoj u ovome trenutku liturgijskoga obreda kličemo nije, međutim, otajstvo euharistije ili euharistijske pretvorbe, nego Kristovo vazmeno otajstvo. Spomen na Kristovo vazmeno otajstvo (anamneza) slijedi nakon(!) izvješća o ustanovljenju euharistije, pa je potrebno i izričajno i gestualno pokazati da je doista riječ o novome odlomku koji u sebi nosi drugačije značenje od onog ′posvetnoga′. Sami spomenski dio u euharistijskoj se molitvi otvara usklikom svećenika, a zajednica svojim poklikom dalje razvija njegov smisao i značenje. Svećenik potom preuzima temu iz poklika zajednice: „Zato, Gospodine, slavimo spomen spasonosne muke Sina tvoga, veličanstvenog uskrsnuća i uzašašća u nebesku slavu te iščekujući njegov drugi dolazak...“ To je središnje otajstvo kršćanske vjere, otajstvo pred kojim slavljenička zajednica kliče i koje proslavlja cjelokupnim slavljem euharistije.

Hvalbenom klicanju odgovara gesta stajanja

Kako obredno izraziti tu dinamiku i sadržajnu različitost pojedinih dijelova euharistijske molitve? Svećenik riječi ustanovljenja euharistije završava poklonom, nakon čega zajednica zajedno s njim ustaje iz stava klečanja. Ukoliko zajednica kod posvećenja i riječi ustanovljenja iz nekog valjanog razloga ne kleči

(npr. zbog tijesnog prostora, tjelesne nemoći i sl.) tada će barem slijediti svećenikovu gestu poklona. Na taj način obredne geste (klečanje, poklon, duboki naklon) slijede i interpretiraju epikletsku (posvetnu) snagu riječî posvećenja.

Riječi anamneze uvijek su hvalbenoga karaktera, pa iz toga razloga i započinju dijaloškim poklikom svećenika i zajednice. Hvalbenom klicanju odgovara drugačija obredna gesta: stajati. Stoga će svećenik nakon što je zajednica ustala iz stava klečanja uskliknuti Tajna vjere, a zajednica će stojeći u stavu uskrsnuća (tj. na nogama) radosnim poklikom klicati pred otajstvom Kristova vazma. Vrijedno je ovdje spomenuti bogatstvo našega Misala: donesena su tri obrasca poklika zajednice, pa bi bilo korisno da se oni izmjenjuju, barem u nedjeljnim i blagdanskim slavljima.

Čini se korisnim istaknuti da i sam poklik Tajna vjere u hrvatskome prijevodu ne izriče na najjasniji način smisao toga središnjega otajstva vjere. U vazmeno se otajstvo ne ponire spoznajom, razumom, nego vjerom.

Zatolatinskiizvornik(Mysteriumfidei)ne govori o tajni, nego o otajstvu. Vjerujemo da će novi prijevod Misala jasnije izraziti teološko bogatstvo ovoga poklika.

Pripremila: Matea Soldo prema Pred liturgijskim slavljem. Odgovori na najčešća liturgijska pitanja. Ante Crnčević. Ivan Šaško

Tko hoće ići za mnom, neka se odreče samoga sebi, uzme svoj križ i slijedi me. (Mt 26, 24)

Magdalena Vukoja, OFS

Kako evanđeoskog Siromaška
s pouzdanom radosti,
sina poslušnosti
za spas duše slijediti:
Uporno moliti
Putem pokore hoditi
Evanđelje srcem živjeti
Gorljivo ljubiti
Po Božjoj Volji razmišljati
Za ljubav Božju milostinju davati
Kada te ukore,
napredak duše pratiti
Uvijek se radovati
O Ljubavi propovijedati
Životom svjedočiti
Brata magarca obuzdavati
Sve strpljivo podnositi
Za loše se kajati

Crkvu poslušno slijediti
Težinu posta iznijeti
Ćelije samoće potražiti
Isusovu muku razmatrati
Euharistiji hititi
Znati plakati i pjevati
U blagost se preobraziti...

Život jednog hercegovačkog franjevca

fra Andrija Nikić, OFM

Jako volim svoje zvanje i imam poštovanje prema poslovima koje radim. Na sreću, postoje poslovi koje radim s oduševljenjem i koje radim otvorena i neumorna srca. Tijekom minulih desetljeća s ljubavlju sam djelovao u pastoralu, a pekao sam zanat arhivista, knjižničara i povjesničara. Tzv. godišnje odmore sam zaboravljao. Poštujem ljude s kojima živim i radim, te mi je stvarno želja uspjeti u onome što radim. Dokumenti su mi vrata u prošlost, a knjige prozor u sadašnjost. Isus nam je stavio za uzor djecu, a fra Rufin je ponavljao da u svom radu imamo pred očima dječje shvaćanje. Što djeca shvate, to će razumjeti i odrasli. Volim knjige i one vole mene, te me potiču na podizanje Hrama kulture.

Još o arhiviranju

U Mostar sam se vratio iz Rima s preko 60.000 mikrofilmiranih dokumenata iz vatikanskih arhiva i s knjigama tiskanim u inozemstvu. U Rimu sam u crkvenim arhivima pronašao podatke o povijesti hrvatskog naroda i franjevaca na Balkanu. Išao sam raditi u kukuruz u sjevernu Italiju kako bih platio mikrofilmove i preslike, čime sam obogatio postojeću mlađu dokumentaciju. Potom sam sa županom prof. Jozom Maricem obišao matične urede i popisao matične knjige župnih ureda koje su komunisti odnijeli 1946. Na jednom mjestu saznali smo da je matična knjiga umrlih od 1909. do 1946. „komisijski uništena". Župana sam upoznao s komunističkim paljenjem matičnih knjiga na Širokom Brijegu u proljeće 1947. godine. Podatke treba sačuvati za upoznavanje i pobjedu istine. Odlučio sam spašavati postojeće matične

knjige, u kojima se čuva jedinstvena dokumentacija za katolike u Hercegovini. Nakon prikupljenih i prepisanih podataka iz matičnih knjiga nastala je Banka podataka za hercegovačku onomastiku. Godine 1971. predložio sam prikupljanje podataka o žrtvama Drugog svjetskog rata i poraća na franjevačkim župama. Akciju su fratri prihvatili i sumarni broj ubijenih objavili u Šematizmu provincije. Bio je to prvi objavljeni popis ubijenih katolika u bivšoj Jugoslaviji. Nastavio sam prikupljanje podataka o četničko-partizanskim ubojstvima i uz pomoć svećenika u Hercegovini došao do podataka za 19.643 katolika iz Drugog svjetskog rata i poraća. Pronađene slike i šture podatke o ubijenim fratrima koje su pobili četničko-partizanski komunisti upotpunjavao sam sjećanjima i dokumentacijom svjedoka. Kao da sam osjećao potvrdu Neba hercegovačkim mučenicima deset godina prije Gospinih ukazanja, posredovao sam u slikovnom prikazu. S pobožnošću i ljubavlju prema Gospi u Rimu sam 1971. izabrao Gospin kip, platio ga i posredstvom fra Jakova Lovrića skućio u župnoj crkvi u Tihaljini, a kršćanski svijet je nakon 1981. Kraljicu mira prepozn-

ao kao zaštitnicu hodočasnika. Glasno se ponavlja da je ovo jedan od najljepših Gospinih kipova, a slike su, zahvaljujući uslugama Grafotiska, okitile svijet. Nastalim izvorima i sve bogatijoj literaturi potrebno je međunarodno stjecište.

Hrvatsko kulturno društvo Napredak

Potom smo uz pomoć dobročinitelja obnovili Napretkovu palaču, a 1990. godine sam uz pomoć nekolicine uglednih Hrvata obnovio rad, u njoj razvili radionice – prema potrebi više od dvadesetak, obnovili knjižnicu i pokrenuli seriju knjiga. U Baselu sam 2011. izabran za člana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u dijaspori, te smo već 2012. utemeljili Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti, zajedno s akademikom Milenkom Brkićem, koga sam predložio za to mjesto. U Mostaru sam započeo djelovati kao

kapelan zadužen za vjerski odgoj đaka i studenata. Jedno sam vrijeme kao župnik u Nevesinju vodio i zavolio šačicu uglednih katolika i pisao o njihovim usponima i stradanjima, čuvajući uspomenu na postojanje franjevačkog samostana i više katoličkih crkava. Također sam radio kao sveučilišni profesor na Sveučilištu u Mostaru i aktivno sudjelovao u uređivanju časopisa Mostariensia. Redovito sam tijekom minulih desetljeća surađivao s različitim radiopostajama. Godine 1999. otkrio sam i najavio objavljivanje trojezičnog latinsko-talijansko-hrvatskog rječnika: Blago jezika slovinskog ili Slovnik u kome izgovaraju se riči diačke, latinske i slovinske (=hrvatske), (prvi veliki rječnik latinsko-talijansko-hrvatskog jezika, pisan bosančicom i glagoljicom fra Ljudevita Lalića, iz polovice 17. i početka 18. stoljeća).

Još o arhiviranju

Srce ne zna što vidi – zna samo što osjeća. Tako je započelo, sve brojnije se nastavilo, smjenu političkih sustava nadživjelo, zore slobode doživljavalo – nama milo putovanje Franjinim stopama nastavilo! Prisjećam se opisa iz Evanđelja (Mt 9,27-31).

Evanđelist ne objašnjava kako slijepci mogu slijediti Isusa ako ne vide. Oni su se mogli spotaknuti, pasti, ozlijediti, ali bez obzira na sve, idu i viču iz svega glasa: 'Smiluj nam se, Sine Davidov'! Evanđelist to ne tumači zato jer to objašnjava u onom Isusovom pitanju: 'Vjerujete li da mogu to učiniti?' Pravi odgovor dobivamo u njihovoj ispovijesti: 'Da, Gospodine, vjerujemo!' Čini mi se da je takav stav ključ uspjeha za nanizanih osamdesetak godina života bilo upravo to pouzdanje da se isplati ići za Gospodinom vapeći: 'Smiluj nam se, Gospodine!', i da uvijek na kraju svojih kušnji mogu odgovoriti: 'Da, Gospodine, vjerujem!'

Dragi čitatelji! Prigodno slavlje 55. obljetnice misništva je poticaj i ohrabrenje da i mi u svome zvanju, u svojim životnim okolnostima imamo hrabrosti ići za Gospodinom s takvim predanjem, čvrsto vjerujući da nam On može dati ono što nam je potrebno, da nas može osposobiti za ono na što nas poziva.

Nadživjeli su hercegovački fratri i Franjini sljedbenici komunizam! Hercegovino, poručuju brojna pokoljenja fratara, ako se odrekneš Boga, i onih koji su te s Bogom upoznali, odričeš se svoje budućnosti! Hercegovino, bez Isusa Krista, i bez svećenika, časnih sestara i katolika ti ne značiš ništa! Rađanje i umiranje. Život i svjedočenje. Kršćanstvo i mučenje se prate. Prisjetimo se da je i Isusovo rođenje pratilo mučeništvo nevine dječice u Betlehemu. Ali vjera nas uči da će Bog, koji je datum Isusove smrti uskrsnućem pretvorio u Njegov vječni život, i datume smrti svojih mučenika pretvoriti u rođendane njihova vječnog života. Sigurni su to znaci da se putuje pravim putem za jedinim Učiteljem. Mučeništvo i danas okuplja brojne potomke nudeći istinu za život. Oživjet će ljudi kojima su pripadale ove kosti jer im ubojice nisu ubili i dušu. „Ima istina od kojih se ne može odstupiti, granica na kojima se mora stati i položaja s kojih se ne smije uzmaknuti!“ posvjedočio je sluga Božji kardinal Franjo Kuharić. Danas živim i djelujem na Humcu, snažen pouzdanjem i vjerom da Isus svojih nikad ne ostavlja. Od sada je važno da mi njega nikad ne ostavimo, nego da mu se uvijek vraćamo,

da se nikada ne obeshrabrimo, nikad ne zaboravimo da je Gospodin s nama na svim životnim putovima. I dalje se uzdam u Gospodina i s njime postojano hodim, te s psalmistom zajedno molimo, pjevamo i slavimo Gospodina: „Gospodin mi je svjetlost i spasenje, koga da se bojim? Gospodin je štit života moga, pred kime da strepim? Vjerujem da ću uživati dobra Gospodnja u zemlji živih. U Gospodina se uzdaj, ojunači se, čvrsto nek' bude srce tvoje, u Gospodina se uzdaj!" (Ps 27, 1ss).

Slaveći 55. obljetnicu misništva navire mi molitva:

Volim te sve više i više, dobri stari Bože moj!
Jer pokraj svih mogućih novosti ti si novost najveća!
Vrijeme ti ništa nova ne dodaje niti oduzima.
Volim te sve više i više, dobri stari Bože moj!
Pokazavši mnogima da su oblačići koji nestaju,
a Ti da si nebo koje ostaje!

(biskup Slobodan Štambuk)

Rodoč i Jasenica - dva spaljena sela

fra Dane Karačić, OFM

U Mostaru i njegovoj okolici od rujna 1991. godine nije bilo ni mira, ni sigurnosti. Rezervisti, koji su u veoma velikom broju zaposjeli Mostar, bili su stacionirani u Sjevernom i Južnom logoru, zauzeli su i brda s južne strane Mostara, tako da je cijeli Mostar i njegova okolica bio u zagrljaju „do zuba" naoružane vojske. Oni su s tih položaja svojom prisutnošću i svakodnevnom pucnjavom ulijevali strah i zebnju među stanovništvom. Jedini izlaz iz Mostara bila je „cesta spasa", ona prema Gorancima, a i ona je bila veoma nesigurna, jer su je stalno granatirali. Strah i nesigurnost prožimali su svaku poru života.

Posebno su bili ugroženi stanovnici dvaju velikih sela smještenih južno od Mostara – Rodoč i Jasenica. Naime, između ta dva sela bila je velika vojarna (Heliodrom, danas se zove Vojarna Stanislava Baje Kraljevića) u kojoj su djelomično bili smješteni rezervisti. Ubrzo nakon dolaska rezervista oko Heliodroma su ukopani topovi, haubice i teški mitraljezi. Njihove prijeteće cijevi, okrenute prema spomenutim naseljima, mogli smo vidjeti i mi fratri, svakodnevno obavljajući svoje redovne pastoralne obveze u tim selima. Ni mi nismo bez bojazni i zebnje prolazili pored tih sijača straha, a vidjet ćemo kasnije – i smrti. Svi smo bili bespomoćni. Jedino su molitva i svete mise bile utjeha i nada da ni jedno zlo nema karakter vječnosti. Uvjereni – snagom vjere – da će proći i ovo zlo, ipak se u svaku dušu uvukao nesnošljivi nespokoj, kome nismo vidjeli kraja.

Bogata sela Hercegovine

Rodoč i Jasenica smatrali su se najbogatijim selima u cijeloj Hercegovini. U Rodoču je bilo smješteno veliko poduzeće *Soko*, u kojemu su mnogi Rodočani bili zaposleni. U *Sokolu*, vrlo uspješnom poduzeću, proizvodili su se dijelovi za helikoptere, pa su i plaće bile takve da se od njih moglo dobro živjeti.

U Jasenici je smještena *Glinica* (prerada aluminija) – još veća i uspješnija firma, pa su i Jaseničani zaposleni u *Glinici* imali dobra primanja. Osim tih pogodnosti, i jedno i drugo selo imalo je plodnu zemlju i mogućnost natapanja, pa su proizvodili u velikim količinama sve vrste povrća, koje su prodavali i dobro zarađivali.

I Rodoč i Jasenica velika su sela. Rodoč, u kojem se kao zaštitnik sela posebno slavio sv. Ivan Krstitelj, nije imao crkve. Imali su kapelicu, u koju je moglo stati najviše 150 osoba. Premalo za naselje koje je imalo blizu 1000 obitelji, pa bismo svetu misu za lijepog vremena slavili u groblju, a vjeronauk u spomenutoj kapelici.

Jasenica je imala oko 450 obitelji. Osamdesetih godina sagradili su novu, modernu (možda i premodernu) crkvu, posvećenu Gospi od Anđela, i učionicu za vjeronauk.

Ispod učionice bile su podrumske prostorije, koje će za vrijeme ratnih godina – pa i nekoliko godina poslije rata – služiti kao škola. Crkva nije imala zvonika, sagrađen je tek poslije rata. Od dolaska rezervista, pa sve do početka rata, da bismo došli u Rodoč i Jasenicu, morali smo ići preko Varde, pa se od Miljkovića spuštali makadamskom cestom. Tom trasom smo prevaljivali barem pet puta duži put, a veoma lošom cestom. Nije bilo drugoga načina, jer je kroz Donju Mahalu (redovita cesta za spomenuta naselja) bilo veoma opasno, a nerijetko su bile i zapreke. Čak je i neko vrijeme poslije završetka rata bilo tako.

Proljeće 1992. donosi pravi rat. Cijeli Mostar i prigradska naselja nisu bila pošteđena strahovitih razaranja i paleža. Od lijepoga grada na Neretve u mnogim dijelovima ostale su samo ruševine i zgarišta. Da samo spomenemo spaljene: franjevačku crkvu, biskupiju, teško oštećenu katedralu, potpuno izgorjele velike robne kuće *HIT* i *Razvitak*, a privatne i druge društvene objekte teško je i nabrojiti. O mrtvima da i ne govorimo. O tome će biti prilike napisati pokoju riječ u jednomu od sljedećih brojeva našega časopisa.

Prelijepa naselja - zgarišta

Posebno su teško stradali već spomenuta sela Rodoč i Jasenica. U potpunosti su bili odsječeni od Mostara, pa tako i od matične župne crkve. Gotovo cjelokupno stanovništvo iselilo u sigurnije krajeve. Od onih koji su bili hrabriji i ostali u selima, svi muškarci su odvedeni u logor u Bileći, iz kojeg su se vratili tek kad je Mostar bio oslobođen. Prelijepe kuće i okućnice spaljene su ili devastirane. Od dvaju prelijepih mostarskih naselja ostala su – u većini slučajeva – zgarišta. Nakon Lipanjskih zora i oslobođenja Mostara, narod se počeo pomalo vraćati. Našli su zgarišta i sve što su imali spaljeno. Cjelokupni trud i lijepa zdanja postala su spaljene i vatrom opustošene ruševine, ali su ipak ljudi konačno bili na svome. Pokojni fra Ivan Ševo i ja pošli smo u Jasenicu vidjeti pustoš što je ostala od nekada bogatog sela i slaviti svetu misu – s onima koji su se vratili. Selo bijaše razrušeno do neprepoznatljivosti. Oni koji su se vratili smjestili su se u kutak svojih nastambi koje nisu posve izgorjele. Crkva je bila sva izrešetana metcima, ali nije spaljena – kako se bio pronio glas.

Mi smo se vratili na svoje

Malo po malo skupljao se Božji puk. U suzama. Pozdravljali smo ih, pokušavali tješiti, hrabriti da će oni opet sve izgraditi, i pitali za druge koje nismo vidjeli. Bijaše to tužni skup, ali se osjećao i određeni ponos.

Jaseničani nisu izgubili svoj ponos: „Mi smo se vratili na svoje, makar je sve spaljeno“. Slavili smo misu iskreno i pobožno, makar i kroz suze i jecaje. Poslije mise kao da je odjednom nestalo sve one tuge i beznađa. Dugo smo razgovarali i ponekad se i nasmijali. Žene su nas kroz plač pozdravljale i zahvaljivale Bogu da su s njima u ovim teškim vremenima njihovi duhovni pastiri – fratri. Muškarci, domaćini nekada veoma lijepih i bogatih kuća, šuteći su nam pokazivali izgorjele obiteljske kuće, garaže i gospodarske objekte. Bijahu to prizori slični onima iz starogrčkih tragedija.

U Rodoču je bilo slično: većina kuća spaljena, a kapelica je bila u takvom stanju da se u njoj nije mogla slaviti misa. U groblju je bilo još uvijek veoma opasno. Tako počinje novi život Rodoča i Jasenice. Danas opet neprepoznatljivi. Izgrađene nove kuće i okućnice, zemlja iznova daje najkvalitetnije povrće. U Rodoču je izgrađena nova, velebna crkva, a u Jasenici novi zvonik, crkva je preuređena, a crkveno dvorište vrijedno divljenja. Obnovljene su obje škole, pa đaci ne moraju – kao u vrijeme rata – ići u školu u neprikladnim uvjetima: u podrumu crkve u Jasenici, i u Mjesnoj zajednici u Rodoču. Sve se mijenja i prolazi, samo Bog sa svojom providnošću ostaje vječno i stoga čovjek, Njegova slika i prilika, nikada nije izgubljen. Mi fratri – nažalost, većina je već pomrla – koji smo u tim teškim i turobnim vremenima pastoralno djelovali u Mostaru, još se uvijek živo sjećamo svih tih, ničim uzrokovanih strahota i stradanja nevinih i miroljubivih ljudi. Teško je bilo gledati ljude poodmakle dobi, nakon povratka iz logora u Bileći, oblivene suzama, bez riječi, nisu smogli snage ispričati sve što su doživjeli u bilećkom zatočeništvu. Jedino bi netko malo hrabriji izustio: „Hvala Bogu, mi smo se vratili, pa makar od naših domova ostala većinom samo zgarišta i pustoš, ali smo na svome u što smo uložili cijeli život. Opet ćemo mi to sve sagraditi i ponovno živjeti normalnim životom.“

Nadamo se da ni vjera u Boga, ni nada, ni vjera u bolji život, nisu nestale, i da i danas te vrline krase Jaseničane i Rodočane, kao i u ona apokaliptična vremena – vremena rata iz devedesetih godina.

500 brojeva Naših ognjišta

fra Mario Knezović, OFM

Povodom 57. Svjetskoga dana sredstava društvenog priopćavanja vrijedno se osvrnuti na konkretnost djelovanja *Naših ognjišta* koji su obilježili petstoti broj. Kakvi su bili početci toga vjerskoga glasila, koje je prošlo svoje „scile i haribde“? Bila je to 1971. godina. Hrvati je najviše pamte po Hrvatskome proljeću – kriku za slobodu u okovima komunističke Jugoslavije. Taj je vapaj i krik nasilno ugušen, a kreatori su smijenjeni i mnogi od njih završili u zatvorima. U to doba, kad se pojavljuje prvi broj *Naših ognjišta*, u srpnju 1971., na svjetskoj i tada „domaćoj“ sceni, događaju se brojne prijelomnice u društvu.

Okolnosti obrisa slobode u vremenu komunističkoga jednoumlja dodatno su ohrabrili fra Ferdu Vlašića, glavnoga urednika, fra Blagu Karačića, odgovornoga urednika i fra Gabrijela Mioča, tajnika uredništva da učine veliki – tada i nezamislivi korak pokretanja vjerskih „katoličkih“, a može se zaključiti i „hrvatskih“ novina. Tako u prvome broju iz srpnja 1971. stoji: „Nije samo želja da se za nas čuje, da se iz zabačenosti provincije čuje još jedan glas, da se sazna za ovaj kraj.“ U daljnjoj uvodnoj riječi jasno se iznose motivi kao što su: okupljanje raspršenih po svijetu, pomaganje odseljenima da se ne izgube, buđenje zanosa vjere, otvorenosti prema dugim vjerskim zajednicama. Tadašnji urednici, svjesni skliskoga područja u kojem žive, te znajući da im za petama hoda Udba, svjesno pišu kako list neće biti „klerikalan“, nego će biti otvoren problemima koji pritišću našega čovjeka. Kako bi izbjegli početni linč na nacionalnoj osnovi u prvome broju teritorijalno se spominju samo Duvnjaci, Posušaci i Hercegovci. Naime, prvi broj *Naših ognjišta* nosio je podnaslov „List duvanjskih i posuških župskih zajednica“. Već za Božić 1971. list prelazi granice Duvna (danas Tomislavgrada) i Posušja te postaje list župskih zajednica i Livna i Rame. Tada – što kao oblik podrške nije nevažno – pomoćni biskup iz Mostara i kasniji ordinarij Pavao Žanić piše: „Dobro nam

došao, Isuse, u ovaj naš nemirni svijet, gdje se uvijek ratuje i ubija, gdje se više troši na oružje nego na hranu, gdje ima više nepravde i nasilja nego ljubavi i mira, gdje se grijehom i sramotom ponosi, a zbog kreposti stidi, gdje je bludnost prekrila čistoću a prijevara poštenje, gdje su mnogi pošteni zgaženi a zli uzvišeni...“ Ističem tu poruku jer izgleda svježa. Dojam je kao da je pisana u naše doba, u petstotom, a ne u četvrtom broju, s istim problemima i izazovima društva.

Glavni urednik i tajnik u zatvoru

List *Naša ognjišta* je, za prilike tadašnje Jugoslavije, plesao na rubu. Vješto se izbjegavao nacionalni radikalizam, isticala se vjerska dimenzija, priča o iseljenicima, radnicima, majkama koje čuvaju ognjište i dr. Kako bi se, u biti, moglo izdavati novinu i između redaka pisati „našu“ stvar – hrvatski orijentiranu. To je bio jasno čitateljima, uredništvu, Franjevačkoj provinciji iz Mostara, ali s vremenom je to bilo jasno i Udbi. Sloboda govora u vremenu komunističkoga jednoumlja svodila se pod „verbalni delikt“. Tako je u tom sustavu misaonoga mraka najviše ljudi završavalo u zatvorima ne zbog onoga što su činili, nego zbog onoga što su govorili ili pisali. Te 1981. godine, na deseti rođendan *Ognjišta*, u zatvoru završavaju glavni urednik fra Ferdo Vlašić i tajnik fra Jozo Križić. U montiranome političkome procesu fra Ferdo je osuđen na osam godina, a fra Jozo na pet i pol godina zatvora.

U tom namještenom procesu nisu prihvaćene niti dopuštene izjave svjedoka obrane. Unatoč tomu što su glavni urednik i tajnik u zatvoru, fratri ne odustaju.

List i dalje izlazi potpisan njihovim imenima, a u stvarnosti su novinu priređivali fra Gabrijel Mioč kao odgovorni urednik i dr. fra Marinko Leko kao glavni urednik. Udba nije na prvu uspjela u nakani – zatvoriti ljude i list će biti ugašen. Njihova taktika „udariti pastira i stado će se razbjeći“ nije uspjela. U tom razdoblju svjedočimo o ljudima koji su bili doušnici Udbe, ali i onih koji su bili prijatelji istine.

Tako splitski odvjetnik Ivan Mužić, nakon potpune zabrane *Naših ognjišta*, predlaže pokretanje novoga lista. Tako je i bilo pa u svibnju 1982. list nosi ime *Sveta baština.*

Tim imenom se pronosila istina do prvoga broja iz 1991. godine, kad sviće sloboda i vraća se ime *Naša ognjišta*. Budući da me pripala čast i odgovornost napisati tematski tekst o 500 brojeva *Naših ognjišta*, ističem neke osnovne odlike i plodove te ugledne tiskovine.

1. IDENTITET:

Naša ognjišta već od početka postaju znak prepoznavanja hrvatskoga i katoličkoga identiteta. Čitatelj *Naših ognjišta* je po tim novinama dobio svojevrsnu neformalnu iskaznicu – Domovnicu.

U čijim kućama su bila *Naša ognjišta* znalo se tko si, što si, kome pripadaš i koji su ti ideali. Malo je tiskovina koji se time mogu pohvaliti. Tako su *Naša ognjišta* rasla na ognjištima brojnih obitelji koji su iz njih iščitavali istinu, primali pouku, otkrivali smjer kretanja.

2. CRKVENOST:

Katolička crkva ima svoje zadaće i poslanje u svijetu. Isus, koji je u svijet došao po Riječi, svojim sljedbenicima – apostolima izriče zapovijed navještaja, što je, zapravo, poslanje medijskoga karaktera. Taj poziv glasio je da idu po svem svijetu i navještaju Evanđelje – Radosnu vijest (usp. Mk 16, 15).

Drugi vatikanski sabor u Dekretu o sredstvima društvenoga priopćavanja „Inter mirifica“ piše: „Neka se potiče i promiče katolički tisak izdajući ga s tom namjerom da oblikuje, učvršćuje i promiče javno mnijenje suglasno naravnom pravu i katoličkim načelima.

Neka se šire i ispravno tumače događaji koji se tiču crkvenoga života. Neka se vjernike potiče na čitanje i širenje katoličkoga tiska da se stekne kršćanski sud o svim događajima.“ To su upravo činila i čine *Naša ognjišta*.

3. HRABROST:

Poznata je krilatica kako poslije bitke ima puno „generala“. S *Našim ognjištima* nije bilo tako. Oni „generali“ koji su bili na čelu te tiskovine su za nju trpjeli i ginuli. Brod se nije napuštao kad je tonuo. *Ognjišta* su bila hrabra novina, koja nije prigibala koljeno pred ideologijom jednoumlja niti je slijepo slijedila kompromise – pa ni onda kada bi ta blaža retorika dolazila iz crkvenih krugova.

Kao da je stalno nad glavom urednicima, piscima i odgovornima za *Naša ognjišta* bilo u misli ono što je govor nadbiskupa zagrebačkog kardinala bl. Alojzija Stepinca na glavnoj raspravi montiranog sudskog postupka u Zagrebu 3. listopada 1946.: „Bio bih ništarija kad ne bih osjetio bilo hrvatskoga naroda.“

4. JEZIKOSLOVNA KATEDRA:

Lektori *Naših ognjišta* promicali su hrvatski jezik – dapače, stvarali su ga, oblikovali, njegovali. Čitati *Naša ognjišta* značilo je i znači pohađanje jezikoslovne katedre. U dobu kad se umjetno kreirao i nametao „koktel“ od jezika (srpsko-hrvatski), tekstovi *Naših ognjišta* bili su svojevrsna pobuna protiv tog nasilja. Jer, budimo jasni, gubitak jezika znači gubitak naroda i nacionalnoga identiteta. Naš svijet ima uvijek doseg jezika: „Granice mog jezika čine granice mog svijeta. Sve što znam je ono o čemu imam riječi.” (Ludwig Wittgenstein).

5. KUĆNA LITERATURA:

Naša ognjišta, što je iz današnje perspektive gotovo nezamislivo, čitala su se naglas svim ukućanima. Mnogi nisu bili školski pismeni – osobito stariji. Onda su se *Naša ognjišta* – poput biblijskoga svitka – otvarala i čitala kako bi svi čuli. Divni su to bili prizori. Uz vatru sjede djed i baka, u kolijevci se ljuljaju djeca, obitelj na okupu i tu odzvanja sadržaj *Naših ognjišta*. Ono što se čulo, to se i vjerovalo. Zaključno bi mogli reći kako su *Naša ognjišta* bila – i vjerujem ostaju – platforma gdje se mogu prepoznati svi, bez obzira na stalež ili moć. U *Našim ognjištima* bilo je prostora za one malene, neznatne, a tako velike ljude. *Naša ognjišta* nisu trčala za populizmom. Svoje čitatelje nisu gledali kao svoje potrošače.

Na putu sa sv. Franjom

Ivana Ćavar, OFS

Jednog ljetnog jutra, prije odlaska u Asiz, pitala sam se koji je bio onaj prvi detalj iz života sv. Franje s kojim je on postao meni omiljeni svetac neodoljivog nadahnuća, ušavši nepovratno onim svojim laganim, bezbrižnim korakom u moj unutarnji prostor duha. Sjetih se da je to bio njegov lik na sličici koju sam držala u svojoj malenoj ruci nekada davno, na pragu svoje kuće.

Već i tada kao dijete, odmah sam osjetila iskrenu ljubav iskazanu kroz onu njegovu jednostavnost, poniznost i neposrednost prema svakom čovjeku, ali i prema onom najmanjem i najnezaštićenijem biću u prirodi.

Ptičice su mu bez straha prilazile i svojim mu cvrkutom povjeravale svoje strepnje i nade, a on, on ih je pozorno slušao i pričao im onu jedinu i najljepšu istinu da ih naš Otac Nebeski neizmjerno voli i da neprestano bdije nad njihovim, svakim pojedinim, krhkim bićem.

Taj njegov lik sa sličice susretala sam i vidjela uživo u njegovoj Maloj braći na našem Brijegu. Naši susreti na sv. misi i vjeronauku bili su i jesu uvijek s nestrpljenjem dočekivani.

U njihovom govoru i djelu, uvijek iznova, izranjale su kvalitete Evanđelja koje je u potpunosti živio sv.Franjo, ispunjene prije svega ljubavlju, radošću i blagošću, koje su naši fratri darivali nama, svome puku, onda ali i danas.

Slika1.: Giotto di Bondone, Sv. Franjo propovijeda pticama,1266-1337., Gornja bazilika sv. Franje, Asiz

Tlo po kojem je hodao sv. Franjo

Poput jedinstvenog dara, svaki odlazak u Umbriju donosio mi je neko osobito raspoloženje, dragocjeno i svečano umotano u svom predivnom krajoliku. Tako je bilo i ovaj put. Sama pomisao da se približavam tlu po kojem je hodao sv. Franjo pružala mi je još prisniju blizinu Sunca i jasniju boju Neba.

Brežuljci koji su nas okruživali svojom čudesnom slikovitošću, pričali su nam i o onoj nevidljivoj snazi svoje onostrane ljepote koja je u potpunosti ispunjavala duh i dušu malenog Asiškog sveca u njegovoj molitvi i tišini duboke meditacije. Od svih tih brežuljaka posebno mjesto je gora La Verna. Nakon laganog uspinjanja po njezinim osunčanim obroncima slijedila su visoka stabla guste šume koja kao da su pozivala svakog hodočasnika da uroni u svoju unutrašnjost i sabranost.

Oštrina brazda na isturenim liticama koje su stoljećima odolijevale udaru snažnih vjetrova, svojom ljepotom poput nevidljivih niti, zauvijek će sačuvati tajnu i nikada do kraja spoznatu istinu koju je doživljavao sv. Franjo unutar njezinih špilja.

Jedino su njezini unutarnji zidovi mogli čuti i sačuvati jecaj i žudnju njegove duše u nastojanju da se približi boli svojega Spasitelja. Neopisiv je osjećaj bio ući u jednu unutarnju prostoriju izgrađenu od ruke same prirode, dugačkim hodnikom i uskim stepenicama doći u njezinu unutrašnjost u kojoj je danas kapela i ondje biti na mjestu na kojem je sv. Franjo, nakon sati i sati provedenih u molitvi, zadobio stigme utisnute na svom tijelu.

Poput jasnog biljega obojanog krvlju, one su bile onaj vidljivi znak njegovog potpunog sjedinjena s Isusom i Njegovom patnjom. Znati da se upravo na ovom mjestu Gospodin obratio sv. Franji, da mu se ovdje objavljivao, da mu je ovdje govorio u zadnjim danima njegova života, unosio je poseban smiraj i blagost u najnemirnije kutke moga srca, u moju dušu. Ovdje se gotovo taktilno mogla osjetiti posebna blizina Isusa, ispunjena Njegovom ljubavlju i brižnošću za sve nas koji smo tada bili tu i Njegova mirnoća s kojom strpljivo dočekuje one koji će doći sutra.

Posjeta najznačajnijih mjesta Franjina života i mjesta molitve: crkve sv. Damjana, Porcijunkule, jaslica u Grecciu, crkve u Rivotortu, Franjine dvojne bazilike, ostaje zauvijek u srcu.

Mjesto na kojem je sv. Franjo bio pozvan da ostavi sve zemaljsko i da krene samo s Isusom, da obnovi Njegovu Crkvu; tamo gdje je u svojoj molitvi izgarao za spas svih ljudi i gdje je izmolio potpuni oprost za sve; tamo gdje se čuva ploča kao temelj Reda, postalo je ključna točka u koju se svakodnevno slijeva rijeka ljudi, ali unatoč tomu, na svakom ovom mjestu posebno, čovjek može, duboko u sebi, osjetiti onaj predivni mir koji nam može dati samo Bog.

Približavanje grobu sv. Franje, goli kameni pod i dodir toplog željeza, i danas poziva čovjeka da se spusti na koljena, da skine svoje staro JA i obuče novo, da s novim pogledom i s novim srcem krene u novi dan.

La Verna

Milica Matić r. Raič (1931. – 2002.) žena Perina iz Čelebića (Konjic)

Krunica joj je bila najjače oružje

fra Dane Karačić, OFM

Milica je rođena u Gornjem Crnču, selu udaljenom desetak kilometara od Širokoga Brijega, na svetkovinu Velike Gospe. Otac Andrija Raič (njega je majka dovela iz Drežnice kad se udala u Gornji Crnač, pa su ga svi u selu zvali Drežnjak, premda je njegovo pravo prezime Raič) ženio se tri puta. Iz prvog braka dobio je sina Nikolu i kćer Milicu. S drugom ženom nije imao djece, a s trećom je imao dvoje djece: Antu i Ljubu. I ta treća žena je bila bolesna i godinama je bila na kraču, dakle, nepokretna. Andrija je imao veoma teško djetinjstvo. Nije bio prihvaćen u obitelji gdje mu se majka udala. Rodbina prve žene dala mu je jednu parcelu na kojoj je sagradio kuću – druge imovine nije imao. Prva žena, Miličina majka, umrla je godinu dana nakon njezina rođenja. Teško siromaštvo pritiskalo je godinama cijelu obitelj. Upravo to siromaštvo i teška neimaština učinili su da Milica s 14 godina odlazi kod časnih sestara na Široki Brijeg – da preživi i eventualno izuči neki zanat (šivanje, vezenje, kuhanje). Drugi svjetski rat učinio je svoje – snovi o boljoj budućnosti su se rasplinuli. U poslijeratnom razdoblju – kao i većina mladih njezinih godina iz Crnča i ostalih hercegovačkih sela – morala je ići na radne akcije. Milica je bila u Konjicu. Na preporuku počinje raditi u najmu kod obitelji Matić. Svojom skromnošću i marljivošću u toj obitelji svima je osvojila srca.

U KUĆI, PUNOJ LJUBAVI I SREĆE, ODGOJENO OSMERO DJECE

3. 11. 1955. Milica se vjenčala s Perom Matićem, te živjela u sretnom i blagoslovljenom braku. Na početku

zajedničkog obiteljskog života žive u zajednici s ostalim članovima velike obitelji. Nakon deset godina Milica i njezin muž Pero izgrađuju obiteljsku kuću u Čelebićima. U toj kući, punoj ljubavi i sreće, odgojeno je njihovih osmero djece: Miroslav, Anđelka, Andrija, Iva, Finka, Ružica, Marija i Katica. U proljeće 1974. izgubila je kćer Katicu, koja je umrla u ranoj djetinjoj dobi. Kao dječak poznavao sam Milicu jer se družila s mojim starijim sestrama, koje su bile njezine dobi, posebno nakon mise u Tilovoj Dragi, a često se govorilo i o dugogodišnjoj bolesti njezine maćehe, treće Drežnjakove žene. Sjećam se Milice kao djevojke blage naravi, sa simpatičnim osmijehom, i kao prijateljice mojih starijih sestara. Za vrijeme studija bogoslovije 1967., mi bogoslovi bili smo pozvani pjevati svetu misu u Konjicu prigodom svečanog otvaranja orgulja u konjičkoj crkvi. Bio je to za nas poseban događaj, pa smo se sa svojim voditeljem pjevanja fra Borivojem Piplicom ozbiljno pripremali za svečano pjevanje mise u pratnji novih orgulja. Ujedno je to bio barem jednodnevni odmak od svakodnevnih predavanja i učenja, što je nama pričinjalo posebnu radost.

Kad smo došli u Konjic – nas četrdesetak mladića u habitima – izazvali smo vidljivu pozornost tamošnjih vjernika, a možda još više onih druge vjere ili drugog svjetonazora. Naš dolazak vidno je obradovao konjički katolički puk. U jednomu trenutku pristupi mi jedna, meni nepoznata, žena i upita me: „Jesi li ti Vidukića (naš obiteljski nadimak) iz Crnča?“ Nakon što sam joj potvrdno odgovorio pitala je: „Jesi li Dane?“ Na moj potvrdni odgovor nasmijala se i rekla: „Kako si narastao, a bio si tako mali. Ja sam Milica Drežnjakova. Curovala sam s tvojim sestrama, a sada sam udana ovdje u Konjic.“ Bijaše mi drag taj susret. Prepoznao sam je tek kad se nasmijala. U čovjeka se sve mijenja, ali osmijeh – ako ga ima – ostaje uvijek isti.

Kad sam 1989. godine imenovan župnikom u Konjicu, sjetio sam se toga davnog susreta, pa sam pitao fratre koji su službovali već duže vrijeme u Konjicu, poznaju li jednu ženu iz Crnča, Milicu Drežnjak (smetnuo sam da je ona Raič) koja se udala u Konjic. I suviše sam malo podataka znao da bi mi oni mogli odgovoriti. Na tome je i ostalo. Kad sam kroz koju nedjelju imao misu u područnoj crkvi u Čelebićima, odmah sam u crkvi prepoznao Milicu. Poslije mise došla je pozdraviti me i predstavila svoje dvije kćeri koje su bile s njom (Ružu i Mariju). Ukratko mi je rekla da je njezina kuća par stotina metara od crkve, pitala za moju obitelj, posebno za moje sestre (Ivu i Ružu) s kojima je curovala. Ovdje moram napraviti malu digresiju. Perina i Miličina obitelj u Čelebićima fratrima je – baš svim fratrima koji su službovali u Konjicu – bila kao vlastita obitelj. Što je god trebalo, oni su svi – i stari i mladi – bili na raspolaganju. Rijetko se susrećemo takve obitelji: uvijek na raspolaganju, a ništa ne traže za uzvrat. Barem sam ih ja tako doživljavao. Duša i srce te obitelji bila je Milica – skromna, radina, pobožna i uvijek s onim samo njoj svojstvenim i prepoznatljivim osmijehom. Voljela je sve fratre i svi su joj bili kao vlastita djeca. Ostali smo povezani i onda kad im je bilo najteže: u vrijeme rata i poraća. Kao svećeniku, svugdje mi je gdje sam službovao bilo lijepo. Nigdje, ama baš nigdje nisam doživio nikakve neugodnosti. Svih tih mjesta i njihova puka rado se sjećam i svi su duboko ugrađeni u moj – već ostarjeli – zemaljski život i u moje molitve. Ipak, redovito kažem da mi je kao svećeniku najljepše bilo u Konjicu. Možda i zato što mi nije bili ni malo drago kad sam s Humca premješten u Konjic. Očekivao sam samo još veći teret i raštrkanu župu. Sve je to bilo točno, ali Konjic mi je pružio jedno zadovoljstvo koje svećenik može samo poželjeti. Naravno da ovaj osvrt nije mjesto za šire objašnjavanje.

STVORILA CIJELU ČETU MOLITELJA KRUNICE

Jednostavno: u Konjicu mi je bilo lijepo, unatoč svim naporima, kojih je bilo u izobilju. Koji kamenčić u tom životnom mozaiku ugradili su Milica, Pero i njihova djeca. Hvala im! Brzo prođoše dvije godine moga nezaboravnog boravka i župnikovanja u Konjicu. Ostadoše samo uspomene i sjećanja na dobre i drage ljude.

1991. godine premješten sam za župnika u Mostar, premda su ratni bubnjevi nagoviještali da bi rat mogao zahvatiti i Bosnu i Hercegovinu, jer je u Hrvatskoj rat već bjesnio svom žestinom. Nitko nije mogao naslutiti sve strahote koje su kroz nekoliko mjeseci postale stvarnost, u Mostaru posebno. Neki su govorili i pisali da je poslije Vukovara Mostar doživio najteža razaranja. Ni Konjic, ni njegova okolica nisu bili pošteđen svih stravičnih događaja koje svaki rat donosi sa sobom. Perina i Miličina obitelj također proživljavaju svoju Kalvariju, ali stalno s krunicom u ruci i pouzdanjem u Božju pomoć i zaštitu. Tako su 18. travnja 1993. morali ostaviti sve što su stekli obiteljskim zajedništvom i mukotrpnim radom u svojim Čelebićima i poći u nepoznato. Osvanuli su to jutro u Zaslivlju, jednom malom selu, s još druga dva također brdska sela, iznad Konjica, u kojima su koliko-toliko bili sigurni za goli život, jer sa sobom nisu mogli ponijeti gotovo ništa. S otvorenim srcem prema svakome, Milica je svojom jednostavnošću i pobožnošću privukla više molitelja krunice. Zapravo, ona je stvorila cijelu četu molitelja krunice. Bijaše to oaza mira i pouzdanja u Boga, naspram silovite grmljavine topova i drugih oružja, koji su sijali pustoš i smrt te razarali sve što su Bog i čovjek stvorili.

U ČELEBIĆIMA SU BILE NJEZINE MISLI I NJEZINO SRCE

Ni to nije bio kraj patnjama i neizvjesnosti. Ubrzo su morali poći dalje. Kamionima su, zajedno s drugim supatnicima, prebačeni u Međugorje. U Međugorje je, zajedno s većinom svoje obitelji, došla Gospi u zagrljaj – tamo gdje je najviše željela biti. U Mostar se seli 1996. Nova sredina, novi ljudi, novi običaji. U Čelebićima je ostao njezin dom, koji je sagradila sa svojim mužem Perom. Sve što je posjedovala, nestalo je. U Čelebićima su bile njezine misli i njezino srce. Ali je ostalo ono što joj nikada i nitko nije mogao uzeti – a to je njezina obitelj i zahvalnost Bogu za sve životne darove, posebno za brojnu i skladnu obitelj. Krunica joj je bila najjače oružje protiv svih životnih teškoća i stradanja, a sveta misa okrepa za dušu i tijelo. Radovala se i bila zahvalna Bogu što je ostatak života, unatoč svemu, mogla proživjeti sa svojom djecom i unučadi, njih dvanaestero. Njezino veliko srce prestalo je kucati 18. 10. 2002. i konačno se smirilo u Bogu, kojemu je u svim životnim nevoljama i stradanjima ostala do kraja vjerna. Uvjeren sam da joj je dobri Bog rekao: „Milice, u svemu si bila vjerna; uđi u radost svoga Gospodara.“ Molila je za redovnički poziv svoga potomstva. Nije dočekala da zemaljskim očima vidi svoga unuka kao fratra i svećenika na njezinom Širokom Brijegu. Sigurno ga prati iz nebeskih visina svojim molitvama, onim majčinskim osmijehom i srcem punim radosti što je Bog uslišao njezine molitve. Evo što rekoše o Milici njezina djeca: „Njezina najveća ostavština je ljubav, ponizno srce i vjera u Boga koju je duboko usadila u srca svoje djece i unučadi. Bila je skromna žena velikoga srca.“

Da zaključimo: Milica je dokaz istinskoga borca, koja je kroz sve svoje nedaće išla s krunicom u ruci i vjerom u Boga. Znala je da se u svakoj suzi, boli, osmijehu, molitvi koraku, danu i noći krije Božja ljubav. Posjedovala je sve one kreposti koje je sveti Franjo živio i preporučivao drugima. Zato je i Milica toliko voljela fratre i sve što je franjevačko. Još jedan cvijet u vrtu vjere i poniznosti koji je izgradio sveti Franjo – nama za uzor i putokaz u životu.

FRA STANKO KRALJEVIĆ

Nisam ja drug, ja sam brat

Josipa Begić, OFS

Jedan od dvanaestorice franjevaca koji su 7. veljače 1945. ubijeni te ubačeni u protuzrakoplovno sklonište u vrtu samostana, zapaljeni i zatrpani, bio je i fra Stanko Kraljević. Fra Stanko, krsnim imenom Petar, rođen je 12. kolovoza 1871. u Mokrom, od oca Martina i majke Šime r. Bubalo. Školu je pohađao u Širokom Brijegu i Humcu, a studij filozofije i teologije u Rimu. Franjevački habit oblači 25. rujna 1889. Na Humcu vječne redovničke zavjete polaže 2. listopada 1893., a sveti red svećeništva prima 24. 3. 1894. U knjizi „Franjo među Hrvatima" (1976.) o njemu piše: *Kraljević Stanko, odgojitelj i graditelj. U Provinciji je bio vjeroučitelj na Humcu, profesor, gvardijan i dušebrižnik na Širokom Brijegu, župnik u Kočerinu, Drinovcima. Grabovici i Rasnu. gdje je god. 1935. započeo gradnju župne crkve. Za vrijeme njegovog gvardijanstva na Širokom Brijegu (14 godina) sagrađene su crkva i zgrada gimnazije.* Fra Stanko je jedno vrijeme bio i duhovni asistent mjesnog bratstva Franjevačkog svjetovnog reda Široki Brijeg. Posljednje godine života (1937.-1945.) provodi na Širokom Brijegu, u mirovini i molitvi. U knjizi Istina o ubijenoj Gimnaziji Joze Tomaševića – Koške nalazimo nekoliko zanimljivih navoda o fra Stanku: *Izvanredno pobožan kao svećenik. Volio je molitvu krunice i često bi je molio. Djelovao je samo kao vjeroučitelj u profesorskom smislu na Širokom Brijegu. S puno smisla za građevinarstvo i ekonomiju bio je vrlo upotrebljiv kao ekonom samostana i sjemeništa. Poznati ispovjednik, naročito klericima… Čovjek prirodan, jednostavan, znao bi pomiriti i sela poput kralja Salomona. Dostojanstveni misnik. Bio je kao mladić obolio (sušica) i oporavio se u župnom uredu u Čerinu, kasnije je postao »stokilaš«. Kao čovjek povučen i ozbiljan. Znao bi se našaliti na svoj račun, no i na tuđi….*

Među mnogim svjedočenjima o ubojstvu fratara na Širokom Brijegu, nalazi se i jedno svjedočenje fra Stankova rođaka, koji dijeli informaciju o fra Stankovim posljednjim trenutcima života: *Neki kapetan ga je udario tanjurom po glavi i naredio mu da gazi raspelo. Zatim ga je ubio pištoljem.* Također, postoje svjedočenja da, kada je na njega došao red da ide u sklonište, jedan od stražara mu je rekao *„Hajde ti sad druže"*, a fra Stanko mu je odgovorio *„Nisam je drug, ja sam brat!"* Fra Stanko je, kao i njegovih 65 subraće, nedvojbeno ubijen iz mržnje prema vjeri. Tijelo mu je s drugim franjevcima pokopano 1971. u crkvi na Širokom Brijegu.

Kraljevati ili robovati?

fra Josip Vlašić, OFM

Na područnoj duhovnoj obnovi koja je održana u Masnoj Luci 25. kolovoza 2023. fra Josip Vlašić, područni duhovni asistent, održao je predavanje, u kojem je govorio o dimenzijama kršćanskog identiteta. U ovom broju donosimo sažetak tog predavanja, u kojem fra Josip piše o kraljevskom identitetu kršćana.

Kada smo bili kršteni, svećenik nas je pomazao svetim uljem, tj. „krizmom spasenja, da se pribrojimo njegovom narodu i ostanemo udovi Krista svećenika, proroka i kralja“ – kako stoji u Obredniku krštenja. Dakle, nešto bitno u našem identitetu tiče se Isusovog identiteta. Imamo udio u Kristovu identitetu. Pozvani smo u sebi razviti taj identitet do punine. Pozvani smo biti kraljevi, proroci i svećenici. Dakako da to zahvaća naš identitet na ontološkoj razini. Osim te duboke razine, nešto od toga identiteta možemo prepoznati i u detaljima svakodnevnog života, u onom što je vidljivo iz našeg ponašanja. Što su osobine svakog od tih identiteta? Ovdje ću istaknuti tek nekoliko natuknica koje nam mogu pomoći i poučiti nas kako možemo sebe zamisliti kao kraljeve. Čini mi se važnim napomenuti da se ova – ali i druge osobine i dimenzije identiteta – u nama razvijaju ne samo po milosti koja nam je od Boga dana, nego i po našem osobnom razvoju tj. po našem vježbanju.

Mi smo kraljevi

Kralj je u svome kraljevstvu suveren i slobodan. On je onaj koji upravlja, samostalno donosi odluke, suvereno vlada.

On je sposoban biti slobodan. On je sposoban biti odgovoran za svoj život. Iako može imati veći broj savjetnika, iako se o mnogim stvarima savjetuje s mudrim i iskusnim ljudima, on je onaj koji na koncu donosi odluku o svome kraljevstvu. Ne odriče se te moći i odgovornosti. Kada kralj želi na sebi imati krunu, a ne želi preuzeti odgovornost za poteze koje povlači, on je kukavica i nezreo. Mi smo kraljevi.

U krštenju smo uzeli dijela u Kristovom kraljevskom identitetu. Međutim, s vremenom se odreknemo tog kraljevskog identiteta. Umjesto da kraljujemo, mi postanemo robovi. Umjesto da kraljujemo, mi odgovornost za svoje stanje prebacujemo na druge. Dvije su opcije kad shvatimo da smo prestali biti kraljevi, a postali robovi: da se sve više ukopavamo u ropske rovove, i razvijamo svoj ropski identitet, ili da se vratimo svom kraljevskom identitetu.

Vježbati ropski identitet znači vježbati bespomoćnost. To bi otprilike značilo vježbati se u vlastitoj nemoći, vježbati se u nepreuzimanju odgovornosti za svoj život, i predavati vlast nad svojim životom drugima. To se dogodi jednostavno: npr. počnemo okrivljavati druge i trošimo dane svog života okrivljujući druge. Kako to izgleda? Dosta ljudi žali se da u djetinjstvu nisu primili dovoljno ljubavi od svojih roditelja. Za svoje sadašnje tegobe okrivljuju svoje djetinjstvo, svoju obitelj ili konkretno – svoje roditelje. To se ne mora ticati samo djetinjstva i obitelji. Obrazac okrivljavanja drugih može se prenijeti u sve druge odnose i na sve druge faze života.

Drugi su krivi

To se ne odnosi samo na prošlost, nego i na ono sada: drugi su krivi i uvijek su drugi krivi. To je profinjen i suptilan način kako ne preuzeti odgovornost za svoj život. Drugi stvarno mogu biti zli, mogu se svojim nečistoćama nabacivati na naš život, ali mi smo kraljevi. Ja sam kralj. Ja odlučujem što ću sa svime time! Bremenita iskustva prošlosti stvarno mogu biti tereti koji život učine teškim. No, i tada ja ostajem kralj. Pod teretom mogu plakati, a mogu i razvijati svoje potencijale. Mogu se vježbati u bespomoćnosti, a mogu se vježbati u kraljevanju. Zvuči jednostavno i lako, ali uopće nije niti jednostavno niti lako – kao što uostalom, nijedna velika i važna stvar, i nijedan uspjeh nisu jednostavni i lagani. Za velike stvari treba se potruditi. Za velike uspjehe treba platiti veliku cijenu. Ja odlučujem hoću li je platiti ili ne. S druge strane, robovanje je još teže, i traži daleko veću plaću. Također, ja odlučujem hoću li je platiti ili ne. Što ću činiti ovisi o tome kako tumačim ono što mi se događa. Tu sam ja kralj. Možemo to možda jasnije vidjeti u životu nekih drugih ljudi. Evo jednog radikalnog primjera: netko se rodio bez ruku i cijeli život plače nad sobom, ljuti se na Boga i na „sudbinu". Netko drugi se također rodio bez ruku, ali se borio i razvio neke svoje potencijale, i danas je postao motivacijski govornik, koji uči druge da se sve može kad se hoće. Mi smo kraljevi! Mi odlučujemo što ćemo raditi sa svojim životom. Bez obzira kakvi su drugi i kakve su okolnosti našeg života, naša je odgovornost što radimo s onim što drugi čine i s onim što život donese u naše živote. Važno je kako sebe doživljavamo.

Vladam li ili sam svladan

Još jedan detalj! Slika robovanja i vladanja može se odnositi i na različite grešne navezanosti i sklonosti. Dogodi se da čovjek postane rob nekih zlih navika. Prvo gdje trebam pobijediti i kraljevati jest moj unutarnji život i moje tijelo. I te bitke znaju biti teške i dugotrajne. No to su područja gdje lako mogu provjeriti jesam li ja u svome životu kralj ili rob, vladam li ili sam svladan. Veli sv. Ambrozije: »Onaj koji gospodari svojim tijelom i vlada svojom dušom, ne dopuštajući da njome ovladaju strasti, svoj je gospodar: može se nazvati kraljem, jer je u stanju ravnati svojom osobom; slobodan je i neovisan i ne prepušta se grešnom robovanju.« Dobro je sebi postaviti pitanje: U kojem dijelu svog života mogu vježbati biti kralj? U kojem dijelu svog života se osjećam kao rob, kao žrtva? Što mogu promijeniti? Teško je robovati. Lijepo je kraljevati. Ja biram što ću. Ti biraš što ćeš. Ti si na potezu.

Zašto dajemo doprinose? – osjetljivo pitanje financija u bratstvu

Marija Krešić, OFS

Jedno vrijeme u našem bratstvu bio je prisutan problem davanja doprinosa u našu blagajnu. Vjerujem da je to – kao i mnogi drugi problemi koji su javljaju u našim bratstvima – posljedica propusta u formaciji. Gledajući unatrag, i sama sam svjesna da sam i ja kao učiteljica formacije u tome griješila. Naime, kad sam sa svojim tadašnjim novacima razgovarala o njihovim odgovornostima i obvezama prema bratstvu, nisam im isticala kako je jedna od naših obveza i davanje mjesečnih ili godišnjih doprinosa u zajedničku blagajnu. U neznanju sam smatrala da s obzirom da novaci nisu dužni davati doprinose ne trebam ih s tim opterećivati. U žarkoj želji da ih zadržimo u bratstvu nisam ih htjela prepadati i nekim financijskim obvezama. Pogrešan pristup. Nadam se da drugi učitelji formacije ne čine i neće činiti ovakvu grešku. Nekome tko postaje član bratstva treba odmah na početku jasno iskomunicirati što se od njega očekuje. Odluka je na osobi da razmisli može li preuzeti obveze i odgovornosti koje će imati kao zavjetovani član bratstva.

Što kaže naše Pravilo?

Davanje doprinosa dio je našeg Pravila od samih početaka. Tako se u našem prvom Pravilu Memoriale propositi iz 1221. godine navodi:„I svatko neka dade rizničaru jedan obični denar, a isti rizničar neka ih skuplja i po savjetu ministara razdijeli među siromašnom braćom i sestrama, a ponajviše među bolesnima i onima koji ne bi imali sprovodne počasti, zatim među drugim siromasima; i za tu crkvu neka od istog novca daju prilog.“ (č. 20, Spomenica o načinu života) U tzv. Pravilu Nikole IV. iz 1289. koje se nastavlja na Memoriale propositi nalazimo skoro identičan članak, koji se odnosi na davanje novca u zajedničku blagajnu: „Neka pak svatko dade denar obične monete rizničaru, koji neka skuplja takav novac i neka ga po savjetu ministara prikladno razdijeli među braćom i sestrama pritisnutima siromaštvom i osobito među bolesnima te onima za koje se razaznaje da nemaju sredstva za sprovodne počasti, i zatim među drugim siromasima.

Neka osim toga daju prilog od istog novca za spomenutu crkvu“ (Pravilo Nikole IV, XII. poglavlje). Važno je istaknuti da ova obveza o davanju novca u blagajnu ide odmah nakon preporuke da braća i sestre imaju zajedničke susrete jedanput mjesečno i da sudjeluju na sv. misi ako mogu svaki dan.

U Pravilu koje je potvrdio papa Leon XIII. 1883. godine navodi se: „Neka svatko prema svojim mogućnostima nešto prilaže u zajednička sredstva da bi se odatle ili pomagalo siromašnijim članovima, osobito onima pogođenima bolešću, ili pridonosilo dostojanstvu bogoštovlja.“ I na kraju dolazimo da aktualnog Pravila koje je potvrdio papa Pavao VI. 1978 godine. „Za tekuće troškove života bratstva i za potrebe bogoštovnih čina, apostolata i karitasa sva će braća i sestre pridonositi razmjerno svojim mogućnostima. Neka se mjesna bratstva brinu također za pokriće troškova vijeća bratstava višeg stupnja“ (Pravilo, Članak 25.)

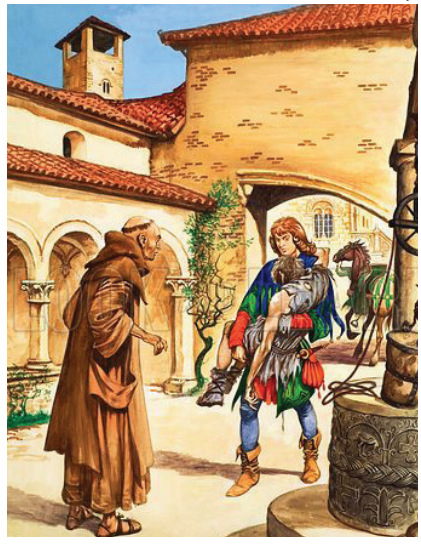
A u Generalnim konstitucijama ovo se još detaljnije objašnjava: „U obiteljskom duhu svaki brat neka u blagajnu bratstva daje neki doprinos u skladu s vlastitim mogućnostima s ciljem da se namaknu novčana sredstva potrebna za život bratstva i za njegova bogoštovna djela, djela apostolata i karitativna djela. Braća će se isto tako pobrinuti za financiranje i za druge doprinose kako bi podržali djelatnosti i pothvate bratstava na višoj razini.“ (GK, članak 13, 3).

Davanje doprinosa ne mora uvijek biti u novcu. Ako netko nije u mogućnosti davati novčani doprinos, postoje i drugi načini na koje možemo izvršavati svoje obveze (svojim talentima i služenjem u bratstvu). Ne treba ni napominjati da bismo nezaposlenima u bratstvu i onima koji nisu u mogućnosti davati novčani doprinos trebali na neki način pomoći.

Vidimo da je u starijim verzijama našega Pravila to bilo posebno navedeno. U blagajnu se davalo prije svega da kao braća i sestre pomažemo siromašnijim i bolesnim članovima. Ako netko nije u mogućnosti davati doprinose, onda ostala braća i sestre trebaju pokriti taj novčani iznos. Bilo bi dobro da svi koji su u mogućnosti davati više od onog što je propisano, to i čine, kako bi bilo lakše pokriti doprinose siromašnije braće i sestara.

Što kaže naše Pravilo?

Ovdje se vraćam na pitanje koje sam postavila u naslovu: zašto su financije osjetljivo pitanje u našem bratstvu? Možda to proizlazi iz samog odnosa koji je sv. Franjo imao prema novcu. Znamo da se sv. Franjo u potpunosti odrekao novca na početku svoga obraćenja i tijekom cijelog života nije htio uopće koristiti novac. Prigrlio je siromašan život, zauvijek se razveo od novca i onog materijalnog, a zaručio se za Gospođu Siromaštinu. Kad to imamo na umu, zna nam ponekad biti nespojivo s našim pozivom da se neprestano nameće pitanje novca i načina kako i u što trošimo novac iz naše blagajne. Ipak, trebamo imati na umu da smo mi i svjetovni red, a novac nam je potreban da živimo u svijetu. Novac je nužan da naše bratstvo može funkcionirati u svjetovnim prilikama. Trebamo samo znati kako doprinosima što bolje upravljati na veću slavu Božju i izgrađivanje Božjeg kraljevstva. Isto kao što smo dužni raditi i svojim radom doprinositi u svojim obiteljima, naša obveza je i davati svoje doprinose i u bratstvu, koje je naša druga obitelj. Trebamo se brinuti jedni za druge i za naše potrebe. Našem bratstvu na svim razinama potrebni su resursi da bi mogli vršiti svoju zadaću: služenja, vođenja i animiranja.

Na što se troši novac iz blagajne?

Neke od aktivnosti koje se pokrivaju novcem iz blagajne su: doprinos višim razinama bratstva (npr. za svakog člana godišnje izdvaja se 10 KM za područnu razinu), aktivnosti u bratstvu, materijali za formaciju, sudjelovanje na seminarima, putni troškovi, honorari za goste predavače, printanje mjesečnih listića s obavijestima, telefonski troškovi, grickalice i piće nakon susreta, dobrotvorne akcije i sl. Dobro je da blagajnik jednom godišnje daje i izvješće o stanju u blagajni, navodeći na što i kako se trošio novac. Na taj način se osigurava transparentnost, a i jača svijest kod braće i sestara o važnosti davanja doprinosa.

Loviti ljude za kraljevstvo Božje

Lucija Naletilić, OFS

Lk 6, 12-16

U izboru apostola vidimo karakterističnu crtu Isusova djelovanja – birao je sasvim obične ljude. Bili su nepoznati, nisu imali bogatstvo ni moć. Odabrani su između običnih ljudi koji su radili uobičajene stvari, nisu imali posebno obrazovanje, niti društveni položaj. Isus je želio obične ljude koji su mogli preuzeti zadatak i obaviti ga izvanredno dobro. Izabrao je upravo te ljude, ne zbog onoga što su bili, već zbog onoga što će postati pod Njegovim vodstvom i snagom Duha Svetoga. Isus je zadužio svoje učenike da čine djela koja je On činio – da navješćuju Božju riječ i da Njegovu ljubav donesu umornima i pot-

lačenima. Isus je rekao svojim učenicima: Besplatno ste primili, besplatno dajte (Mt 10, 8). Ono što su primili od Isusa, sada moraju prenijeti drugima bez očekivanja bilo kakvog plaćanja ili nagrade. Svojim stavom moraju pokazati da im je na prvom mjestu Bog, a ne materijalna korist. Isusove riječi jednako su aktualne i danas. Kraljevstvo nebesko dostupno je onima koji su ga spremni primiti. Ne možemo kupiti nebo, ali ako prihvatimo Isusovu ljubav i milosrđe, već posjedujemo nebo u svojim srcima! Isus donosi svoje kraljevstvo onima koji ga primaju s vjerom i poslušnošću. Kada se Isus vrati u svojoj slavi, u potpunosti će obnoviti svoje kraljevstvo vječnog mira i pravde. Kad nas Gospodin poziva da budemo Njegovi učenici, ne smijemo misliti da Mu nemamo što ponuditi u zamjenu. On uzima ono što obični ljudi poput nas mogu dati i koristi to za širenje svoga kraljevstva. Vjeruješ li da Bog želi djelovati u tebi i kroz tebe za svoju slavu? Moliš li s pouzdanom nadom da će Božje kraljevstvo doći u svoj svojoj punini? Isus i nama govori istu poruku: mi ćemo „loviti ljude" za kraljevstvo Božje ako dopustimo da Njegovo svjetlo zasja kroz nas. Bog želi da drugi vide Kristovo svjetlo u nama u načinu na koji živimo, govorimo i svjedočimo radost Evanđelja. Pavao apostol kaže: „Ali hvala Bogu koji nas u Kristu Isusu uvijek pobjedonosno vodi i po nama posvuda širi miris njegove spoznaje. Jer mi smo miomiris Kristov Bogu među onima koji se spašavaju i među onima koji propadaju" (2 Kor 2, 15). Pokazujem li ljudima oko sebe radost evanđelja? Molim li za bližnje, za svoje suradnike i rođake, da i oni osobno upoznaju Gospodina Isusa Krista i rastu u spoznaji Njegove ljubavi?

Pjesma o svetom Franji

Ti, Franjo dragi, veseli sveče,
dođi u moj život još ovu veče.
K'o grlica, lasta, malena ševa,
svojim ja glasom Isusu pjevam.

O, sveti Franjo, sveti Franjo,
pogleda čista, pogleda čista.
Uči nas hoditi, uči nas hoditi,
stazama Krista, stazama Krista.

Gladna nahranit, žedna napojit,
duhovnom riječju ljude zadojit.
Dovest ih Bogu i Ocu svome,
o, sveti Franjo, nauči me tome.

Stavi me Franjo u ruku svoju,
brusi k'o biser Isusu Kristu,
da svijetlim k'o svijeća danju i noću,
Isusu svome to jedino hoću.

Pjesmu je napisala Zdenka Lijović, a uglazbila ju je Melani Strinić 2020. godine otkada je pjesma postala svojevrsna himna Franjevačkog svjetovnog reda u Ljubunčiću. Redovito se pjeva na primanjima i obećanjima OFS-a i Franjevačke mladeži.

Pjesmu izvodi Zbor Frame Ljubunčić, a može se poslušati i na youtubeu.

Duhovna obnova OFS-a Hercegovine u Masnoj Luci

Marija Brbor, OFS

Članovi područnog bratstva OFS-a Hercegovine su se i ove godine okupili kako bi proslavili blagdan sv. Ljudevita, suzaštitnika Franjevačkog svjetovnog reda, 25. kolovoza. Oko 300 svjetovnih franjevaca iz 12 bratstava u Hercegovini okupilo se u Masnoj Luci, a trećare su pratili i njihovi duhovni asistenti. Organizator ove duhovne obnove bilo je Područno vijeće, zajedno s duhovnim asistentom fra Josipom Vlašićem, koji je ujedno bio i naš gost predavač. Program je započeo u 16:00 sati pozdravnim govorima, molitvom i pjesmom, nakon čega je uslijedilo predavanje. Kroz predavanje, fra Josip nam je približio kršćanina kroz tri identiteta- kralja, proroka i svećenika. Nakon predavanja bila je prilika za ispovijed, a zatim je uslijedila molitva krunice. U 19:00 sati započela je sveta misa, koju je predvodio fra Josip uz koncelebraciju duhovnih asistenata. Evanđelje koje nam naglašava važnost ljubavi prema Bogu i bližnjima je i sam

sv. Ljudevit ostavio kao primjer u svojoj duhovnoj oporuci: "Predragi sine, ponajprije te poučavam da ljubiš Gospodina, Boga svoga, svim srcem i svom svojom snagom. Bez toga, naime, nema spasenja." Nakon svete mise uslijedilo je klanjanje Presvetom oltarskom sakramentu, a zatim i bratsko druženje. Duhovno obnovljeni i radosni zbog još jednog zajedničkog susreta, ostali smo dugo u razgovoru, druženju i razmjenjivanju iskustava. Ovo je bio još jedan od susreta koji nas je okrijepio i podržao da ustrajemo u svom pozivu i franjevaštvu.

Izložba u organizaciji mjesnog OFS-a

Nakon obreda Preminuća sv. Franje u Franjevačkoj galeriji na Širokom Brijegu otvorena je izložba Euharistijska čuda diljem svijeta koju je sakupio i objedinio bl. Carlo Acutis, blaženik u trapericama i tenisicama. Izložbu je otvorio fra Dane Karačić, mjesni duhovni asistent OFS-a. Na inicijativu Vijeća mjesnog bratstva OFS-a Široki Brijeg i u suradnji s Franjevačkom galerijom na Brigu, izložba je otvorena za javnost, a bit će postavljena do 10. 10. 2023. Osim izloženih čuda, privlači i sami mladi blaženik, te je već nekoliko razreda osnovnih i srednjih škola s razrednicima posjetilo izložbu.

Zavjeti u bratstvu Kočerin

Na Uočnicu blagdana sv. Franje u župnoj crkvi na Kočerinu proslavljen je Obred preminuća sv. Franje. Ministranti, framaši, trećari, časne sestre i fratri ušli su u crkvu u procesiji sa svijećama.

Obred preminuća i svetu misu predvodio je župnik fra Mario Knezović. Istu večer dvije trećarice, Dijana Radoš i Ivana Mikulić, položile su trajne zavjete u Franjevačkom svjetovnom redu. Riječi im je uputio fra Velimir Mandić, duhovni asistent. Zavjete je u ime Reda primila dominstra Katica Sesar, a svjedoci su bile sestre Josipa Marušić i Marela Banožić. Pjevanje je animirala Frama pod vodstvom Marte Sabljić. Bila je to predivna večer puna franjevačke duhovnosti.

Seminar trećara i framaša

Dragana Lovrić, OFS

Jednodnevni seminar, a bogat sadržajem za dva dana. Tako bi ukratko mogli opisati susret predstavnika framaša u OFS-u i povjerenika za Framu iz OFS-a. Seminar se održao 9. rujna u Širokom Brijegu. Nakon što smo se prijavili voditeljima, pozdravio nas je fra Jozo Hrkać, područni duhovni asistent Frame. Izmolili smo jutarnju molitvu časoslova te se zaputili u crkvu na svetu misu. Područni duhovni asistent fra Josip Vlašić, predvodeći misno slavlje, približio nam je onog mladića iz Evanđelja koji nije mogao rasprodati sve i poći za Isusom.

Kroz njegove postupke možemo preispitati i svoje. Što je to u duhovnom životu gdje sam trom, gdje trebam potrčati, znam li kleknuti, znam li pitati Gospodina: Što mi je činiti? Sveti Franjo je to znao. A onda, kada dobijemo odgovor, smrknemo li se kao mladić iz Evanđelja ili polazimo za Isusom kao sveti Franjo. On je znao da se važno oslobađati navezanosti, on je ostavio oca. Od nas se traži mnogo manje odricanja, ali da bi pronašli Isusa, uvijek nešto treba ostaviti.

Nakon svete mise čijoj su ljepoti i svečanosti pjesmom doprinijeli širokobriješki framaši, uputili smo se u dvoranu. Tamo nas je čekao gost predavač fra Drago Vujević. Za njega je fra Josip rekao da je on dr. Pažnje. I tako je i bilo. Zahvalni smo fra Dragi na ovako sadržajnom i korisnom predavanju.

Pripremio nam je predavanje pod nazivom Identitet i duhovna dinamika bratstva. Kazao je kako se danas nudi puno kolektivnih identiteta, i ako nemaš izgrađen svoj, lako upadaš u zamku nametnutih identiteta. Bratstva Frame i OFS-a nisu kao oni što ne znaju ništa o svetom Franji. Mi se moramo razlikovati. Bratstva trebaju imati šest stupova koji će ga držati.

Šest stupova bratstva

Najvažniji stup franjevačke duhovnosti je Bog. Bog moj – moje sve! Sloboda je drugi stup, do kojeg dolazimo pokorom i postom, odricanjem. Dostojanstvo je ono koje me podsjeća da ne služim zbog ljudi, nego zbog Boga i svetog Franje. Ono što se svaki pripadnik nekog bratstva treba zapitati je koje je moje poslanje. Poslanje je četvrti stup. Svatko od nas ima nešto čime može doprinijeti zajednici. Važno je ne upasti u kolotečinu

i zakopati svoje talente. Svjesnost o postojanju stupa grijeha nas tjera da se ispovijedamo, da opraštamo, da znamo da svi griješe. Grijeh i svjesnost grijeha nam daje šansu da nas Bog oblikuje. Kada nismo svjesni grijeha, postajemo oholi, a Bog nas tada teško može slomiti i doprijeti do nas i našega srca. Zadnji stup je ljubav, o kojoj ne treba mnogo govoriti. Važno je uroniti u Stvoritelja, u Ljubav koja nije ljubljena

i sjetiti se da je ljubav temeljni zakon. Svako bratstvo je posebno. Važno je biti slobodan, razgovarati o svemu, prihvaćati promjene, davati priliku, te biti iskren! Iskrenost često vodi do neprihvaćanja, odbacivanja, ali mi smo pozvani govoriti samo istinu. Uslijedio je ručak u prirodi, a onda svima drag rad po grupama. Nova poznanstva i nove spoznaje su uvijek dobrodošle. Framaši i trećari imali su priliku iznijeti svoja iskustva o međusobnoj suradnji i prihvaćanju. Zaključeno je da je suradnja dobra, ali da mjesta za napredak i razbijanje predrasuda još uvijek ima. Duhovni asistenti i trećari su ipak više odgovorni za franjevački put mladih nakon Frame. Na sve ovo se odlično nadovezalo svjedočanstvo mladog bračnog para iz Mostara, Ivane i Zorana Kolobare. Oni su prošli put od Frame pa do OFS-a. Svjedoče svoju otvorenost i pouzdanje u Boga. Svjedoče mladima da i OFS može biti mjesto za njih i njihovu duhovnost. Kako su rekli: „Frama je čokolada, a OFS je šećer." Ivana je to objasnila na način da je Frama

nešto što te zaokupi cijeloga: daješ se stalno, prisutan si na svim aktivnostima... Ali to ne može potrajati kada prijeđeš u odraslu dob, kad dobiješ posao, obitelj, djecu, kada dobiješ obaveze. Zato je tu OFS – s manje aktivnosti, ali tu je da ti kao šećer zasladi život. Da ne zaboraviš za kim si pošao, kome povjerovao, da i dalje pripadaš bratstvu. Jer biti dio bratstva je doista blago, biti dio bratstva znači imati vrijednosti i boriti se za njih. Ako si dio bratstva, pozvan si na to. Zove nas i naš sveti Franjo riječima: „Počnimo, braćo, ispočetka jer do sada gotovo ništa ne učinismo!" Hvala Bogu na ovakvim susretima i seminarima. Mir i dobro!

Hodočašće u Ludbreg

Karlo Vukoja, OFS

Živjeti u bratstvu velika je radost. Prije ulaska u bratstvo bio sam jako skeptičan, no tinjalo je negdje u meni – na osnovi iskustava sestara i braće s trajnim zavjetima – da će to proći. I prošlo je.

S velikim zanimanjem sam se odazvao pozivu Vijeća širokobriješkog bratstva da se na svetu nedjelju Predragocjene Krvi Kristove hodočasti u mjesto Ludbreg, nadomak baroknog Varaždina. Prekrasan, pitom, mnogoljudan i bogat poviješću hrvatski je to kraj na sjeveru Lijepe naše. Budući da sam fizički bio tu blizu, posljednji put prilikom završetka osnovnoškolskog obrazovanja, uzbuđenje je u meni raslo.

Početak je najteži – malkice nervoze na stanici dok čekamo autobus i jednoj dionici putovanja do prelaska granice, i zatim je sve bilo lakše. Autobus prepun braće, mjesta popunjena do zadnjeg i što je najvažnije srca jedno za drugo – otvorena. Izmjenjuju se pošalice, doskočice, smijeh, ali i lijepe molitve i pjesme. Bilo desno ili lijevo, natrag ili naprijed, za vrijeme putovanja čeka te bratoljublje, koje zrači. Napokon dolazimo na odredište – u rano jutro, s prvim zrakama sunca. Prvina dana, svježina i čistoća oko zavjetne kapelice, i na velikom zelenom platou s križnim putem okolo ostavljaju bez daha. Krećemo prema centru. Ljepota i sklad. Rane mise već započinju. Župna crkva je ispunjena. Zvona svako malo pozivaju na molitvu i nagovještavaju svečan dan, dan kad je malo hrvatsko prošteništ, geografski centar srednje Europe. Dan kad se sjećamo svete euharistije – dan je to jako nov, dan je to ljubavi koju dragi Bog iskazuje prema nama. Ono u što vjerujemo svećeniku u 15. stoljeću postala je zbilja. Vino je pretvoreno u Predragocjenu Krv Isusovu, i trajno je ostalo u ampulici kao opomena i zalog svima nama. Bogu je sve moguće, pa i biti prisutan među nama na ovaj način kojeg službena crkva naziva euharistijskim čudom.

Blaženik Carlo Acutis u svojoj izložbi nije zaobišao ni Ludbreg. Blaženik je to, uzor mladima današnjice, koji je neumorno sakupljao mjesta svijeta u kojima su se dogodila euharistijska čuda. Dao dragi Bog da ga mladi ljudi slijede neprestano i utječu se njemu u zagovor, naročito kad koriste (danas nezaobilazni) internet.

Obiteljski vikend

Na Buškom jezeru, u blizini Tomislavgrada u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji, u Karmelu Sv. Ilije od 29. rujna do 1. listopada 2023. godine održan je Obiteljski vikend. Gosti predavači bili su Krešimir i Mirta Miletić iz Udruge za promicanje obiteljskih vrednota-Blaženi Alojzije Stepinac iz Zagreba.

Tema obiteljskog susreta bila je bračna komunikacija i roditeljske kompetencije. Na susretu je sudjelovalo 14 bračnih parova i 36 djece. Predavači su istaknuli važnost stjecanja znanja i vještina o kvalitetnoj bračnoj komunikaciji, konstruktivnom rješavanju problema te odgojnim izazovima s kojima se susreću tijekom odrastanja njihove djece. Kako razumjeti i prepoznati stvarne potrebe svoje djece, odgovoriti na zahtjeve djece u pogledu praćenja mode i trendova, neprihvatljivog ponašanja adolescenta, postavljanje jasnih granica, pregovaranja, komunikacije s djetetom, pružanja kvalitetne podrške tijekom odrastanja. Sudionici su imali i mogućnost za razgovor i svetu ispovijed, svakodnevno su molili.

Djeca su ministrirala, sudjelovala u molitvama te u različitim igrama i kreativnim radionicama koje su vodile časne sestre, članovi Frame i OFS-a koji su kao volonteri čuvali djecu i brinuli za ukupnu organizaciju susreta predvođeni članovima udruge Kairos koja je plod zajednice Franjevačkog svjetovnog reda sa sjedištem u Mostaru. Obiteljski je vikend protekao u iznimno lijepom i radosnom ozračju, tako da i odrasli i djeca rado čekaju nove susrete. A sudionici ovogodišnjega susreta bili su iz Mostara, Metkovića i Gruda. Članovi udruge Kairos zahvalni su domaćinima u Karmelu sv. Ilije na Buškom jezeru za srdačno i lijepo gostoprimstvo.

Hodočašće posuških trećara slugi Božjem Petru Barbariću

Ružica Vranjković, OFS

Petar Barbarić je naš Hercegovac, rođen u Klobuku 1874. godine. Za života je obraćao grešnike i uveo pobožnost Srcu Isusovom. U svojoj rodnoj župi svetog Marka u Klobuku osnovao je Bratovštinu Gospine krunice.

Čuvena je njegova rečenica: „Od svih putova što vode u nebo, meni se čini najkraćim, najlakšim i najpouzdanijim onaj kojim čovjek ide ispunjajući svoje obične dužnosti." Želio je stupiti u Družbu Isusovu. Razbolio se od tuberkuloze i umro kao učenik osmog razreda isusovačke gimnazije. Preminuo je na Veliki četvrtak, 15. travnja 1897. u Travniku. Samo dva dana prije svoje smrti položio je redovničke zavjeta te je umro kao član Družbe Isusove. Odmah se o njemu govorilo kao o budućem svecu jer je za života zračio samo dobrotom. Svakog četvrtka u tjednu obilježava se rođenje za nebo isusovca i sluge Božjega Petra, pa tako i naš posjet četvrtkom nije bio slučajan. Željeli smo osjetiti zajedništvo hodočasnika na taj dan u Travniku te se pun autobus nas trećara i ostalih župljana, s duhovnim asistentom fra Ivanom Landekom uputio 5. listopada prema Travniku. Dobrodošlicu hodočasnicima iz Posušja i drugih mjesta uputio je vlč. Jakov Kajinić. Misno slavlje predslavio je vlč. Marko Majstorović.

Na kraju svete mise velečasni Jakov nam je približio veličinu Petra Barbarića. Petar je Hercegovac koji je svetost postigao u Travniku. Na to se našalio riječima „Vidiš ti šta Bosna učini od Hercegovca. Kad dođeš u Bosnu moraš biti svet." Nakon Travnika uputili smo prema Kreševu u Franjevački samostan svete Katarine Aleksandrijske. Iz autobusa smo produžili na grob fra Grge Martića, pa u muzej gdje su kreševski fratri uspjeli sakupiti rijetke, vrijedne i zanimljive izložbene predmete o životu ljudi s ovih prostora.

Nas Posušane jako je razveselila spomen-soba fra Grge Martića. U sobi su njegovi osobni predmeti, između ostalih i sablja koju je dobio od bana Josipa Jelačića, originalni namještaj, ordeni (turski i austro – ugarski) i druge osobne stvari.

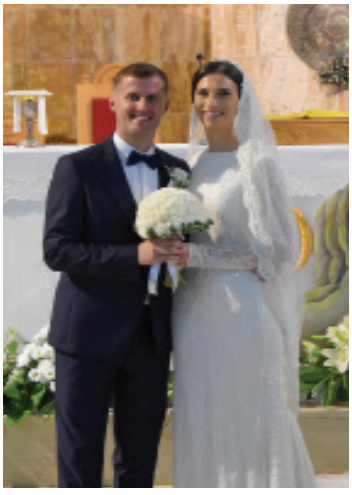
Na putu prema kući, preko Jablanice do motela Risovac, pjesma i molitva. U restoranu smo se okrijepili kavicom, rakijicom i krafnama naše sestre Ivanke.

Bogu hvala na predivnom druženju, zajedništvu, novim poznanstvima i otvorenom srcu svih ljudi koji su nas danas radosno dočekali u našoj divnoj Bosni.

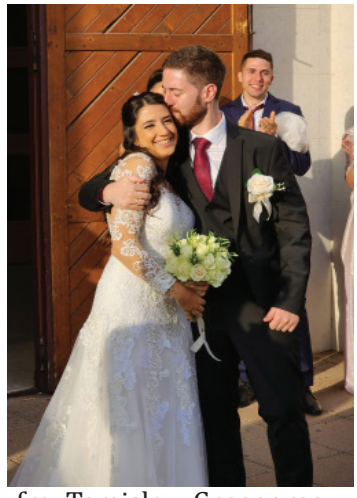

Vjenčani su:

Zora Kvesić i Dragan Palac vjenčali su se 19. kolovoza 2023. u crkvi sv. Petra i Pavla na Kočerinu. Svetu misu i obred vjenčanja predvodio je fra Velimir Mandić.

Zora je članica mjesnog bratstva OFS-a Kočerin.

24. rujna 2023. godine pred Bogom su sklopili sakrament braka Marija Rezić i Pero Brkić, oboje članovi OFS-a Mostar. Misno slavlje predvodio je fra Tomislav Crnogorac u franjevačkoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru uz koncelebraciju još petorice svećenika.

Kršteni su:

Marta Vasilj četvrto dijete u obitelji Ivana i Ivane Vasilj, članice OFS-a Međugorje.

Krštena 22. srpnja 2023. u župnoj crkvi sv. Jakova u Međugorju. Martu je krstio fra Jure Barišić.

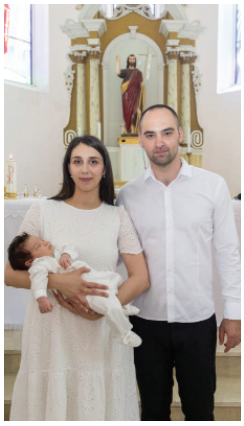
Filip Udovičić, drugo je dijete u obitelji Ante i Ane, članice OFS-a Široki Brijeg. Filip je rođen 1. 8., a krstio ga je fra Fran Ćorić, 31. 8. 2023. u franjevačkoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru.

David Milićević prvo je dijete Josipa i Lucije, članice OFS-a Ružići. David je rođen 3. travnja 2023., a krštен je 3. lipnja 2023. u župi sv. Franje Asiškog, Posuški Gradac. Krstio ga je fra Petar Drmić.

Franjo Pejić, drugo dijete Martine i Vlade, koji je član OFS-a Ružići.

Franjo je kršten 28. svibnja 2023., a krstio ga je fra Marin Karačić.

Zvonko Bandić, prvo je dijete Ruže i Mirka. Oboje su članovi OFS-a Ružići. Zvonko je rođen 10. srpnja, a kršten 1. listopada 2023.god. Krstio ga je fra Marko Bandić u crkvi sv. Ivana Krstitelja u Ružićima.

Elena Marija Šiljeg, prvo dijete u obitelji Tee i Damira, krštena je 12. kolovoza 2023. Krstio ju je fra Fran Ćorić u crkvi sv. Ante na Humcu.

Emanuel Glavina rođen je 26. lipnja 2023. Treće je dijete u obitelji Josipe i Stipe Glavine. Emanuela je krstio fra Augustin Čordaš 27. 6. 2023. Josipa i Stipe trajno su zavjetovani članovi OFS-a Široki Brijeg.

Naši pokojnici

Fra Smiljan Dragan Kožul

1942. - 2023.

Fra Smiljan Dragan Kožul preminuo je 2. listopada u Varaždinu. Ovaj omiljeni svećenik, franjevac Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, profesor, doktor crkvenih pravnih znanosti, crkveni sudac, karizmatik, egzorcist (...) ostavio je duboki trag u Crkvi u Hrvata i srcima vjernika. Rođen je u selu Turčinovići pored Širokog Brijega 28. veljače 1942. Osnovnu školu završio je u rodnom selu, prvi razred gimnazije pohađao je u Širokom Brijegu, a školovanje nastavio u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Zagrebu. Potom u Zagrebu i Salernu studira teologiju. Od 1972. do 1977. studirao je Crkveno pravo na papinskom sveučilištu Antonianum gdje postiže titulu doktora crkvenih pravnih nauka. Kardinal Franjo Kuharić zaredio ga je za svećenika u zagrebačkoj katedrali 29. lipnja 1968. Obnašao je različite službe, isticao se kao sveučilišni profesor na Franjevačkom učilištu na Trsatu i na Visokoj bogoslovnoj školi u Rijeci kao i na Papinskom sveučilištu

Antonianumu. Autor je brojnih knjiga i članaka o sakramentalnom pravu. Papa Pavao VI. imenovao ga je braniteljem bračnog veza na Kongregaciji za sakramente 1977. Zajedno sa slugom Božjim o. Aleksom Benigarom, fra Smiljan je pri Kongregaciji za svece vodio postupak za proglašenje blaženim kardinala Alojzija Stepinca. Za vrijeme Domovinskog rata u suradnji s drugim svećenicima, osnovao je Pokret krunice za obraćenje i mir, koji je kardinal Franjo Kuharić odobrio dekretom u listopadu 1993. Također je bio jedan od osnivača radijske postaje Radio Marija početkom 1994. Bio je član Katoličke karizmatske obnove i s vremenom postao jedan od najpoznatijih svećenika karizmatika u Hrvatskoj, a osam godina obnašao je službu egzorcista za pojedinačne slučajeve u Zagrebačkoj nadbiskupiji. U rodnom Širokom Brijegu 2018. proslavio je zlatnu misu.

Smiljanka Majić

1936. - 2023.

U bratstvo je primljena 4. listopada 1964., a trajne je zavjete dala 19. prosinca 1965. godine. Umrla je 23. srpnja 2023. Sestra Smiljka rođena je u obitelji s trinaestero djece u zaseoku Ploca od majke Ruže i oca Ivana. Njezinim roditeljima dvoje djece umire po rođenju, a jedanaestero ostaje. Još kao mala djevojčica preuzima teške poslove u poljoprivredi jer je bila među starijima. Dolaskom rata odvode joj strica Jerku i fra Emila na Križni put s kojega se nisu nikada vratili, a oca u rat da bi po završetku rata bio i u zatvoru. Majka u kući nije smjela ni spomenuti njihovo ime samo moliti Boga za njih. Smiljka se udaje u svoje selo za Vladu Majića i Bog ih blagoslivlja s petero djece od kojih odmah po rođenju uzima sebi jedno u nebo. Vlado odlazi u Njemačku na rad. Pogađa je teška sudbina: Vlado umire u Njemačkoj na radu u 52. godini života, a ona s Božjom pomoći preuzima ulogu i oca i majke te hrabro ide dalje. Kad je počela dobivati unučad, njezinoj sreći nije bilo kraja, ali brzo joj tu sreću prekida smrt kćeri Irene u njezinoj 41. godini života, a zatim smrt sina Stanislava u 49. godini života. Shrvana tugom i boli, s krunicom u ruci, svake nedjelje na misi napaja se euharistijom i duhovnom snagom, ide dalje moleći Boga za svoju djecu, živu i mrtvu, blagoslivljajući svoju unučad i praunučad. Umire opremljena svetim sakramentom u 87. godini života. Bože, podari nam ovakve hrabre majke. Pokoj vječni daruj joj, Gospodine!

Marica Miličević

1943. - 2023.

Trećarica širokobriješkog bratstva, preminula je 8. rujna 2023. Rođena je 1941. godine u Dabilu (Crnač). Bila je najstarije dijete od njih sedmero živućih. Dvoje je umrlo od šarlaha. Otac je poginuo u rudniku te je majka ostala sama sa sedmero djece. Marica, kao najstarija, počinje raditi u rudniku. Cijeli svoj život, i kad se udala, nastavila je s majkom skrbiti za braću i sestre. Ona im je bila velika potpora i pomoć do zadnjeg dana svog života. Trajne zavjete položila je 2008., za duhovnog asistenta fra Joze Zovke. Pokoj vječni daruj joj, Gospodine!

(prema kazivanju Milke Miličević, OFS)

KRONIKA DOGAĐANJA U BRATSTVIMA FRANJEVAČKOG SVJETOVNOG REDA U HERCEGOVINI

17. kolovoza – **OFS Međugorje**: Ministra Vesna Ostojić imala je priliku susresti se s dominstrom OFS Škofja Loka (Slovenija) Rokom Liebhartom. Tom prigodom su izmijenili iskustva i razgovarali o djelovanju bratstava. **23. kolovoza** – **OFS Tomislavgrad**: Mjesečna skupština bratstva. **22. – 24. kolovoza** – **OFS Tomislavgrad**: Imali smo trodnevnicu kao pripremu za blagdan sv. Ljudevita. U sklopu trodnevnice obradili smo temu trajne formacije Rieti. **25. kolovoza** – Područna duhovna obnova za članove OFS-a u Masnoj Luci **29. kolovoza** – **OFS Međugorje**: Ministar Vjeko Luburić iz bratstva Frankfurt (Njemačka) posjetio je naše bratstvo. Ugostila ga je ministra Vesna Ostojić, te su se kroz ugodni razgovor i druženje bolje upoznali s aktivnostima oba bratstva. **31. kolovoza** – **OFS Tomislavgrad**: Imali smo cijelonoćno klanjanje Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu, na kojemu su cijelu noć trećari na straži. **1. rujna** – **OFS Posušje**: Mjesečna skupština bratstva. Mladomisnik fra Slavko Anđelić imao je nagovor o životu svetoga Franje; **OFS Tomislavgrad**: Sveta misa za pokojne članove iz našega bratstva, nakon koje smo molili časoslov. **3. rujna** – **OFS Ružići**: Izlet u Karmel na Buškom jezeru; **OFS Široki Brijeg**: Tridesetak brijeških trećara i jedna manja skupina župljana hodočastili su u Ludbreg, u svetište Predragocjene Krvi Kristove, na tradicionalnu „Svetu nedjelju"; **OFS Drinovci**: Mjesečna skupština bratstva. Tema skupštine: „Pojedinačni i opći ili posljednji sud na kraju vremena" **4. rujna** – **OFS Mostar**: Mjesečna skupština bratstva. Predstavljanje novog duhovnog asistenta fra Ante Kelave i razgovor o budućem radu bratstva; **OFS Kočerin**: Mjesečna skupština bratstva. **5. rujna** – **OFS Čitluk**: Molitveni susret – spomendan svete Majke Terezije iz Kalkute. **6. rujna** – **OFS Posuški Gradac**: Mjesečna skupština bratstva. Tema „Rieti i Isola Maggiore". **8. rujna** – **OFS Široki Brijeg**: Naš mjesečni sastanak održan je u sklopu predavanja fra Ante Vučkovića, kojim je započela trodnevna župna duhovna obnova. Poslušali smo korisno i zanimljivo izlaganje o sakramentu ispovijedi. **9. rujna** – Područni seminar za povjerenike za Framu i predstavnike Frame u vijeću OFS-a. **11. rujna** – **OFS Mostar**: Susret simpatizera i novaka; **OFS Ružići**: Molitveni susret bratstva. Imali smo svetu misu i klanjanje pred Presvetim Oltarskim Sakramentom.

12. rujna – **OFS Čerin**: Mjesečna skupština bratstva. Duhovni asistent fra Tomislav Sablje je obradio temu iz franjevačkih jubileja Poggio Bustone; **OFS Široki Brijeg**: Susret članova s privremenim zavjetima; **OFS Međugorje**: Mjesečna skupština bratstva; **OFS Čitluk**: Mjesečna skupština bratstva. Gost predavač: novi kapelan fra Slaven Tomić. **13. rujna** – **OFS Široki Brijeg**: Susret prve skupine početne formacije. **17. rujna** – **OFS Mostar**: Povodom spomendana Rana sv. Franje imali zajedničku sv. misu s Framom. **18. rujna** – **OFS Mostar**: Susret trajne formacije na temu Molitva i post. **19. rujan** – **OFS Čerin**: Tjedni susret bratstva. S. Marijana Barbarić je obradila temu iz franjevačkih jubileja Euharistija u središtu života; **OFS Široki Brijeg**: Susret druge skupine početne formacije; **OFS Čitluk**: Molitveni susret bratstva. **20. rujna** – **OFS Drinovci**: Sastanak vijeća bratstva sa župnikom. **21. rujna** – **OFS Tomislavgrad**: Članovi bratstva predmole krunicu na Radio Mariji BiH. **22. rujna** – **OFS Široki Brijeg**: Susret simpatizera; **OFS Tomislavgrad**: Zajednički susret OFS-a i Frame uz svjedočanstvo sestre Suzane Hrkać i članica Frame Široki Brijeg na temu Misionarke ljubavi. **24. rujna** – **OFS Tomislavgrad**: Nacionalna humanitarna akcija OFS-a i Frame. Priprema i prodavanje kolača poslije nedjeljne sv. mise. **26. rujna** – **OFS Čerin**: Tjedni susret bratstva. Sveta misa za pokojne članove OFS-a; **OFS Čitluk**: Izbori u bratstvu; **OFS Tomislavgrad**: Skupština bratstva, na kojoj smo odradili temu trajne formacije Isola Maggiore. **28. rujna** – **OFS Široki Brijeg**: Sveta misa za pokojne članove OFS-a. **29. rujna** – **OFS Posušje**: Mjesečna skupština bratstva. **29. rujna – 1. listopada** – **OFS Mostar**: Obiteljski vikend na Buškom jezeru. Tema: Bračna komunikacija i roditeljske kompetencije. Predavači: Krešimir i Mirta Miletić. **3. listopada** – Obred preminuća svetog Franje (Transitus) u svim mjesnim bratstvima; **OFS Široki Brijeg**: Poslije večernje sv. mise otvorena izložba Euharistijska čuda diljem svijeta, koju je osmislio i izradio bl. Carlo Acutis. Izložba je trajala od 3. do 10. listopada 2023., a organizirali su je Franjevački svjetovni red Široki Brijeg i Franjevački muzej i galerija Široki Brijeg **4. listopada** – Proslava svetkovine svetoga Franje Asiškog u svim bratstvima **9. listopada** – **OFS Mostar**: Mjesečna skupština bratstva.

Polaganje doživotnih zavjeta u Mostaru

Na liturgijski spomen sv. Klare Asiške, 11. kolovoza 2023., u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru, nakon zakonom predviđenog vremena početne formacije i intenzivne jednomjesečne duhovne priprave, doživotne zavjete položile su s. Arkanđela Jurčević (župa sv. Mihovila Arkanđela, Tomislavgrad), s. Marija Rita Budimir (župa Bezgrešnog začeća BDM, Posušje), s. Magda Glibić (župa sv. Marka, Cim/Mostar), s. Monika Ćorić (župa sv. Luke, Ilići/Mostar) i s. Marija Ivana Boban (župa sv. Petra i Pavla, Mostar). Euharistijsko slavlje s obredom zavjetovanja predvodio je mjesni biskup mons. Petar Palić u zajedništvu s dvadesetpetoricom svećenika i uz asistenciju ministranata i bogoslova, biskupijskih i franjevačkih.

Proslavljen Dijamantni i Zlatni jubilej redovništva

Na blagdan Rođenja BDM, 8. rujna 2023., u samostanu sv. Franje u Bijelom Polju proslavljeni su dijamantni i zlatni redovnički jubileji. Dijamantni jubilej redovništva proslavile su s. M. Monika Matić, s. M. Mirona Rupčić, s. M. Stanislava Drljo i s. M. Matilda Parlain., a 50 godina redovničkoga života proslavile su s. M. Nevenka Šimić, s. M. Anka Kvesić, st., s. M. Zdravka Grgić, s. M. Ljubica Rotim, s. M. Marta Barišić, s. M. Lidija Glavaš, s. M. Slavica Kožul i s. M. Mirjana Marić. Euharistijsko slavlje predvodio je fra Svetozar Kraljević uz suslavlje 10-ak svećenika. Nakon euharistijske gozbe zajedništvo je u slavljeničkom duhu nastavljeno i kod stola u velikoj dvorani „Majke Margarite“ u Duhovnom centru, uz čestitke i pjesmu sustolnika.

Svečani zavjeti

2. rujna u 19 sati u crkvi sv. Mihovila Arkanđela u Duvnu četiri člana Hercegovačke franjevačke provincije položili su svečane zavjete: fra David Slišković - župa Uznesenja BDM Široki Brijeg, fra Antonio Petric - župa Bezgrešnog začeća BDM Posušje, fra Josip Stanić - župa sv. Mihovila Arkanđela Duvno, fra Robert Cvitanović - župa sv. Petra i Pavla Mostar. Misno slavlje predvodio je provincijal hercegovačkih franjevaca fra Jozo Grbeš. U koncelebraciji su bili gvardijan fra Bože Milić, magistar hercegovačkih bogoslova fra Josip Serđo Ćavar, gvardijani samostana i još pedesetak svećenika. Misno slavlje svojim pjevanjem uzveličali su članovi duvanjskog zbora, a u liturgiji su služili bogoslovi provincije. Nakon prigodne homilije uslijedio je obred zavjetovanja, gdje su pristupnici položila svoje doživotne zavjete poslušnosti, siromaštva i čistoće.

Dr. fra Miljenko Šteko prvi je dobitnik nagrade za mir „Papa Pavao VI.“

Na prijedlog Organizacijskoga odbora za nagrade, ovogodišnji (2023.) prvi dobitnik Međunarodne nagrade za mir „papa Pavao VI.“ je dr. fra Miljenko Šteko, gvardijan međunarodnog zavoda Antonianum u Rimu. U obrazloženju dodjele stoji da je „fra Miljenko za vrijeme svoje službe Predsjednika UFME – Unije Manje braće Europe sa sjedištem u Bruxellesu – u dva mandata (do ožujka 2023.), te provincijala Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM iz Mostara – u dva mandata (do svibnja 2022.), te osobito po svome višegodišnjem djelovanju i odgovornostima u odnosu na župu i fenomen Međugorje, izabran za ovogodišnjega prvog laureata.“ Svečanost dodjele održana je u Svetištu Kraljice mira na Monte Scalambra 19. i 20. kolovoza 2023.

Ulazak u postulaturu

U postulaturu Hercegovačke franjevačke provincije, 15. rujna 2023., službeno su primljena devetorica kandidata:

Karlo Vasilj (Župa sv. Jakova, Međugorje), Andrija Šego (Župa sv. Jakova, Međugorje), Petar Zrinušić (Župa sv. Mihovila Arkanđela Duvno), Tomislav Barać (Župa sv. Jakova, Međugorje), Mate Tadić (Župa Presv. Srca Isusova Kongora), Marko Lasić (Župa sv. Petra i Pavla, Mostar), Bože Tolo (Župa Bezgrešnog začeća BDM, Posušje), Renato Prusina (Župa Krista Kralja, Čitluk) i sjemeništarac Ivan Vasilj (Župa sv. Jakova, Međugorje). Kandidate je primio provincijal fra Jozo Grbeš. Postulatura traje najmanje šest mjeseci i prvi je korak upoznavanja franjevačkog oblika života. Kroz to vrijeme kandidat upoznaje stvarnu zajednicu i bratstvo u koje je došao, jednako kao što i članovi bratstva upoznaju njega. U toj dinamici upoznavanja konkretnog života zajednice događa se prvo razlučivanje i provjera autentičnosti vlastitog životnog poziva. Ukoliko kandidat i zajednica kroz vrijeme postulature steknu usklađeno povoljno mišljenje o duhovnom pozivu kandidata, on ulazi u novicijat koji traje godinu dana.

Hercegovački franjevci 100 godina u Slanom

Iz tiska je izišla nova knjiga fra Roberta Jolića, točnije monografija Hercegovački franjevci sto godina u Slanom. Sam autor kazao je kako je pisanje knjige dugo trajalo i da je bilo zahtjevno pronaći svu građu. Monografija ima 392 stranice, podijeljena je na tri poglavlja, obiluje fotografijama iz povijesti i sadašnjosti, kao i fotografijama fratara koji su služili u samostanu. Ova je monografija posvećena svima onima koji su uložili svoj trud i znoj u vođenju samostana, kao i u pastoralnome djelovanju na tome području.

S. Veronika Radišić položila prve zavjete

Na blagdan Rana sv. Franje, 17. rujna 2023. godine, u samostanu sv. Franje u Bijelome Polju novakinja s. Veronika Radišić obukla je redovničko odijelo i položila Prve privremene zavjete. Euharistijsko slavlje s obredom zavjetovanja predvodio je provincijal Hercegovačke franjevačke provincije fra Jozo Grbeš. Euharistijsko slavlje animirao je sestarski zbor. Osim sestara Provincije na sv. misi i obredu zavjetovanja sudjelovala je obitelj s. Veronike, rodbina i prijatelji.

Druga knjiga fra Željka Barbarića

Intenzivna njega, zapisi jednog duhovnika sastavljena je od 34 priče u formi razgovora s prijateljem. Priče su prožete svakidašnjim događajima, ispričane tako da ukazuju na nešto više od jednoznačnog i površnog.

Autor kaže kako je knjiga nastala tijekom dva do tri mjeseca u periodu „hipermanične produkcije“ kada je svakodnevno pisao i po nekoliko sati. Knjiga je izišla u izdanju Kršćanske sadašnjosti, a već se očekuje i drugo izdanje. Prvo je gotovo rasprodano, a sva prodaja na promocijama išla je za humanitarne svrhe.

Primanje u novicijat, postulaturu i kandidaturu

Na dan utemeljenja Družbe, 13. rujna 2023., u samostanskoj kapeli sv. Franje u Bijelom Polju za vrijeme molitve Večernje upriličen je obred primanja u novicijat, postulaturu i kandidaturu. Godinu novicijata započela je postulantica Anamarija Bakula i Ivana Džeko, postulantica Bosansko-hrvatske provincije Prečistog Srca Marijina.

Ove su godine udruženi novicijati Mostarske i Bosansko-hrvatske provincije i bit će u kući novicijata u Bijelom Polju pod vodstvom odgojiteljice novakinja s. Marijane Selak. Obred uvođenja u redovnički život obavile su provincijske predstojnice s. Franka Bagarić i s. Željka Dramac.

Ovom prigodom u postulaturu su primljene kandidatice Barbara Kvesić, Vedrana Gavran i Sanja Budimir, dok je godinu kandidature započela Antonela Karačić kojoj će se uskoro pridružiti i Lorena Golić. Postulantice i kandidatice povjerene su odgojiteljici s. Slavici Barbarić.

Kad staro čeljade pošandrca

Nije još bilo podne kad san uglejala Mandu i Maru, smijulje se, pa stanu, glejaju priko polja, reka bi čovik zadivljuju se nečeme, pa nešto progovore, jopet ruka pod ruku, jedna uz drugu, gegaju se do prid moju kuću.

-Ajte, ajte, vesele moje, vičen ja i prije nego su mi prišle, pa unda čujen da nešto i pivuše: *Ja vesela, vala dragom Bogu, kud god krenem zapivati mogu!* Kad su stale prida me pristala je i pisma ter smo se sve tri od srca nasmijale. - A jesmo ji i pivale! - Kako nismo, moja Boške, za svake rađe imale smo pismu! Uton trže i Ruška, a one nose bukaricu i u njoj vino. - Jeste li to ga odlile? – Jesmo, Boške, sabajile.

Nas dvi počele, kovu po kovu, prošlo je čitavo, a nismo vele ulile, štaš spram naši godina. - Undan uletiše bratovi momčuljci i počeše grajat: - Pa što ne zovete, pa šta same počinjete, pa moga san ja i prije doletit, eto još padnite s tojin kovan, ko će vas vozat na Bili Brig... I sve on kroz graju, latio kove i počima radit, a sve nabraja na nas. A mi se ujitile smijat. - Dozlaboga da smo nemoćne, da smo uradile kakvu štetu, zapalile štagod, ta znamo mi odlit vino! - Nije van niko reka da ne znate, vengo ne merete same, to van se nigda ne da dokazat. –Eto, da vi niste trgli mi bi vam dokazale da znademo same... I nas dvi jopet u smij. Viče mali Ivo: - Zdravlja mi, vi ste više vina prolile i popile nego ste u bačvu ulile. - Ajde Ivo, ne benavi. Vridne smo ti bile, sad ti nastavi, a mi ćemo našoj koni odnit mlada vina da proba. I evo nas u tebe. Probaj vidi je li lipo. – Oću, vala. A pustite ovu drčinu, on će vami da ste prolile vino. - Ne bi da smo ćorave! - A ne bi da nismo, moja Mande. - Ahahahaaa, dobro i vičeš, kooo kad i jesmo ćorave babe... - Ma ajde nećemo se priričavat s dicon. Oni se prave pametni, nisi ni otvorio usta da ji nečem naučiš ono viče:

Znan, znan… A šta znaš, jadan ne bijo... šta znaš?! – Ma ja, nigda u životu to nije ni vidijo, a viče da zna. – Samo što je njma sve ublizu priko onog televona, pa kad vide na njemu misle da su to i oni radili, više ne znadu jesu li u televonu ili van televona, on jin je sve. – Jeeee, a nomanje slišan malom Jozi govori Pero: - Ajde sa mnon u vrta, pritrat ćemo kamen vamo prid kuću.

Viče mali njemu: - Evo taman doša s posla, čekaj da odspavan dva sta pa ću ondan. - I ko je tome kriv, moja Mande? –Okle ću ja znat ko je kriv? – Ne tribaš imat svoju dicu da bi to znala. Čuješ li šta danas rade ovi mladi roditelji, kako odgajaju dicu. – Ma ne znan ti, moja Ruške, kako ko, neko strože, neko blaže… - Blaže, blaže, svi su oni postali blagi, princeze i prinčevi se rodili i upravljadu š njiman. –U pravu si, Ruške, evo kad ji glejan izdaleka samo čuješ od drčine: Šuti, baba!

Dosadan si, dide! – Jaaašta moj brate, a tek zinilo na svit. – Kad si to ikad prije čula? Kad si ti bila dite jesi li ti smila reć didu da je dosadan, reci pravo?! – Ma, štaš reć, u ona doba, ni ćut. – A danas dite tako rekne, a mater i ćaća ništa, baš ništa.

Čak se i smiju. - A ne znan šta je ovin današnjin didovin i babam i oni se smiju: Rekla naša mala, pa u smij. Sve je smišno što to dite

rekne. – Je, brte oni Jozan pomanita sosve, kad god navrvi samo govori šta je rekla unuka. - Još su u nji blizne, pa duplo veselje, stalno zabavno. – A najskoli kad navrvi š njiman, pa oće sve pokazat: Aje pivaj, aje njima reci...!

A dica se zapleme, ko u inat neće ni da zucne. A on se jadan satra: Nuder, sad neće, a uvik to govori, pa što nećeš... - Bože mi oprosti, i imena neka smišna, sve nešto kratko, čudno, protisne kroza zube ne znaš ni šta je reka, koga li je zovnija... - Jeee, brte, popeja je novečeri na krmetar i ko ona će imat nastup, nami će odglumit šta je glumila u prestavi u vrtliću. – Ajeee, smijali smo se, ali nismo njoj vengo njemu, on sve prid njon govori i plješće, a mala sve zapinje, pa ko bi-ko ne bi.

A Jozan u goloj vodi: Ajde, ajde, kako si pivala na prestavi! I jopet počne recitirat i pljeskat rukan, a ona manita Ruška upita: Ma bolan Jozane, ko je nastupa u prestavi, ti ili mala? – A ne bi mu pravo.

– A još kad je mala rekla: Dide, šuuuti, šuuuti! - Ja ga više nisan mogla glejat, pa se mislin: E, i ovo staro čeljade pošadrca ko da je dičije pameti. – A dobro je za malu dičicu, ta će, mali su i ne mereš jin ni zamirit, vengo za toju veliku što nako ružno reknu staroj čeljadi. Brez ikakva poštovanja. – Ma matere krive, ja ti kažen. Glavno in je metit nokte i tipkat poruku, a godine odoše, ditetu nije stigla reć: ne govori tako ružno didu, pomozi babi, pomozi staroj tetki.... –

A one druge šta će sve one, take su mi nabolje, žale dicu i viču: Mater će, neka mater će, lezi ti, sinoć si dokasno učila, ta će, ža mi je, triba ona negda izać i vani, neću je još budit, nek se naspava...

– Jest vala, ima ji svakakvi danas, ritke su one starinske matere, vengo ajde jedan guc, vidi je li lipo vino? I gucnemo tako jedna po jedna, pa pucnemo jezikon da dobro ustvrdimo je li vino jako ili je taman.

Sidimo i glejamo niz polje, lip dan, sunce grije naše stare kosti, kuš lipše, kadli kine Mara glasno sve tice uteknu s odrinje. –Misusovo, kišeš, Mare, ko magare prid kišu. – Meščini, Mande, stale smo nu na promaji kad smo vino otakale. - Eto ti belaja, nečem privridiš, sebi naudiš. - Ma morebit da je dobro reka mali Ivo, ko će nas vodat na Bili Brig... - Undan nan je bolje: sidi u kući i pij kavu. -A neću, brte, ni tako, ja ću radit dok kod mognen migat. – Ajmo mi zapivat još jednu! I zapivašmo nas četri, a morete i vi s nami, lašnje će protutnjat brige svakog dan. *Zapivat ću, srcu mi je lašnje, makar da ću zaplakati kašnje!*

Vaša Boška

